

Návrhy opatření ke snížení sociálně patologických jevů u vyloučených skupin obyvatelstva v Uherském Hradišti

Lucie Černá, DiS

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Lucie Černá, DiS.
Osobní číslo: M15071
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: Veřejná správa a regionální rozvoj
Forma studia: prezenční

Téma práce: Návrhy opatření ke snížení sociálně patologických jevů u vyloučených skupin obyvatelstva v Uherském Hradišti

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Vypracujte literární rešerši zaměřenou na problematiku sociálně patologických jevů.
- Představte současná opatření na národní úrovni a příklady dobré praxe vybraných měst v ČR.

II. Praktická část

- Analyzujte současný stav sociálně patologických jevů v Uherském Hradišti.
- Zpracujte návrhy opatření pro snížení sociálně patologických jevů v Uherském Hradišti a proveďte zhodnocení jejich finanční nákladnosti a možnosti externího financování mimo zdroje města.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. 2. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014, 231 s. Psyché. ISBN 978-80-247-5046-0.

KELLER, Jan. Posvícení bezdomovců: úvod do sociologie domova. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013, 290 s. Sociologické aktuality, sv. 32. ISBN 978-80-7419-155-8.

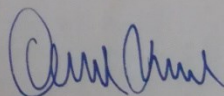
KLIMENT, Pavel a Vít DOČEKAL. Pohled na bezdomovství v České republice. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, 122 s. Monografie. ISBN 978-80-244-5007-0.

SMITH, Robert C. Society and Social Pathology: A Framework for Progress. 1st. ed. Switzerland: Springer International Publishing, 2017, 378 s. ISBN 978-3-319-50324-0.

VÁGNEROVÁ, Marie, Ladislav CSÉMY a Jakub MAREK. Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2013, 339 s. ISBN 978-80-246-2209-5.

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Libor Šnědar, Ph.D.
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání bakalářské práce: 15. prosince 2017
Termín odevzdání bakalářské práce: 14. května 2018

Ve Zlíně dne 15. prosince 2017

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

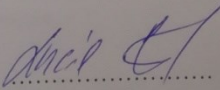
- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s přípoštěním-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 14. 5. 2018

Jméno a příjmení: LUCIE FERNA
.....

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce řeší problematiku sociálně patologických jevů. Konkrétně je práce zaměřena na bezdomovectví. Cílem práce je vysvětlit pojem bezdomovectví, druhy bezdomovectví a jeho příčiny. V rámci řešení problému je použito analýzy současného stavu a metody rozhovoru. Podstatou řešení je zjistit aktuální situaci. V rámci práce jsou navrženy možné způsoby řešení, které umožňují danou problematiku zmírnit či vyřešit.

Přínosem této práce jsou nejen možná řešení, ale také větší informovanost o dané problematice.

Klíčová slova: sociálně patologické jevy, sociální vyloučení, chudoba, bezdomovectví, reintegrace

ABSTRACT

This thesis deals with the problem of socially pathological phenomena. Specifically, work is focused on homelessness. The aim of the thesis is to explain the concept of homelessness, types of homelessness and its causes. Problem is solving used to analyze current status and method of interview. The essence of the solution is to find out the current situation. In the work are proposed possible ways of solutions that allow the issue to be mitigated or solved.

The benefits of this work are not only possible solutions but also greater knowledge of the issue.

Keywords: socially pathological phenomena, social exclusion, poverty, homelessness, reintegration

Chtěla bych poděkovat především vedoucímu bakalářské práce JUDr. Liboru Šnédarovi, Ph.D., za vedení mé práce a dále mé rodině, která mě celá studia podporovala.

OBSAH

ÚVOD	9
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY	13
1.1 DEFINICE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ	13
1.2 ČLENĚNÍ SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ	13
1.3 PŘÍČINY SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ	14
1.4 PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ	15
1.5 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ	16
2 BEZDOMOVECTVÍ	17
2.1 DEFINICE POJMU BEZDOMOVECTVÍ.....	17
2.2 ZÁKLADNÍ ČLENĚNÍ- FORMY BEZDOMOVECTVÍ	18
2.3 PŘÍČINY BEZDOMOVECTVÍ.....	18
2.4 PREVENCE BEZDOMOVECTVÍ	19
2.5 SLUŽBY PRO BEZDOMOVCE	19
2.6 PROCES REINTEGRACE.....	20
3 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ V ČR	22
3.1.1 Životní a existenční minimum	25
3.1.2 Společné memorandum o sociálním začleňování	25
4 OPATŘENÍ NA NÁRODNÍ ÚROVNI	27
4.1 KONCEPCE PREVENCE A ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY BEZDOMOVECTVÍ V ČR DO ROKU 2020	27
4.2 ZÁKON O SOCIÁLNÍM BYDLENÍ	29
4.3 PŘÍKLADY PRAXE VYBRANÝCH MĚST ČR	30
Praha- Lidé bez domova průvodci po městě	30
Brno- projekt Housing First	31
Kladno- vyhláška o zákazu pronájmu bytů	32
Bohumín- licitace	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
5 CHARAKTERISTIKA MĚSTA UHERSKÉ HRADIŠTĚ	35
5.1 POROVNÁNÍ VYBRANÝCH OBLASTÍ.....	35
5.1.1 Obyvatelstvo	35
5.1.2 Zaměstnanost.....	36
5.1.3 Nezaměstnanost.....	37
5.2 MĚSTSKÁ POLICIE	39
5.2.1 Obecně závazná vyhláška města Uherské Hradiště	39
5.3 ODBOR SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	40
5.4 FOND SOCIÁLNÍ POMOCI A PREVENCE	41
6 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ VE MĚSTĚ UHERSKÉ HRADIŠTĚ	42

6.1	ANALÝZA STAVU BEZDOMOVECTVÍ.....	42
6.2	JAK TO VIDÍ OBČANÉ	43
6.3	POMOC LIDEM BEZ DOMOVA.....	44
6.3.1	Azylové bydlení Cusanus.....	44
6.3.2	Azylový dům sv. Vincence	44
6.3.3	Občanská poradna Uherské Hradiště	44
7	VLASTNÍ VÝZKUM.....	45
7.1	TECHNIKA SBĚRU DAT	45
7.2	VÝSLEDKY	45
7.3	OBECNÝ BLOK OTÁZEK	45
7.4	SPECIFICKÝ BLOK OTÁZEK	48
7.5	SHRNUTÍ.....	50
8	NÁVRHY OPATŘENÍ KE SNÍŽENÍ SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ VE MĚSTĚ UHERSKÉ HRADIŠTĚ.....	51
8.1	Ekonomické zhodnocení.....	53
	ZÁVĚR	54
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	56
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	60
	SEZNAM OBRÁZKŮ	61
	SEZNAM TABULEK.....	62
	SEZNAM PŘÍLOH.....	63

ÚVOD

Nezaměstnanost, chudoba, ztráta bydlení, sociální vyloučení, bezdomovectví. To všechno jsou pojmy, kterým by se mnoho lidí nejraději vyhnulo. Ne každý je toho ale schopen. Každý se snaží žít co nejlépe, mnohým z nás se ale takovému štěstí nedostává a díky různým životním situacím mohou skončit až na ulici.

Problematika bezdomovectví je velmi závažný problém, který společnost musí řešit. Mnohdy je ale tento problém opomíjen a společnost je téměř neinformována. Většina obyvatel v republice si myslí, že si za to tito lidé bez domova mohou samy, že nedělají nic proto, aby se z ulice dostaly a že jim vlastně způsob takového života vyhovuje.

Moje bakalářská práce se zaměřuje právě na problematiku bezdomovectví, jako jednoho z mnoha sociálně patologických jevů. Bezdomovectví, jako extrémní dopad chudoby, je velmi závažný problém a k jeho řešení je potřeba dlouhého časového horizontu. Tuto problematiku nevyřeší občané samy, je zapotřebí celé společnosti. Občané se těmito skupinám osob vyhýbají a dochází tak k sociálnímu vyloučení. Díky tomu následně pak dochází k demotivaci osob bez domova se zpět začlenit do společnosti, která je odmítá.

Každý se přitom může dostat do nepříznivé životní situace, může ztratit zaměstnání, ztratit bydlení a stát se sám osobou vyloučenou. Příčiny bezdomovectví jsou různé. Stejně jako chápání chudoby jako takové je různé. Někdo si může myslet, že je chudý, ale přitom má co jíst, kde bydlet. Jiní ne. Jiní se právě díky chudobě ocitli na ulici.

Každý už se s bezdomovci setkal. Ve větších městech v republice je to snazší. Většinou se setkáváme s lidmi viditelně žijícími na ulici, kteří nás žádají o drobné, zapáchají, jsou špinaví a zanedbaní. Bezdomovectví ale není jen zjevné, tedy viditelné osoby žijící na ulici. Bezdomovectví může být i potencionální či skryté. I proti takovému druhu se musí bojovat. Osoby, kterým hrozí, že skončí na ulici, by se mělo dostat pomoci.

I přes sociální politiku, která ve státě funguje, se nedaří tento problém vymítit. Systém sociálních dávek je nastaven tak, že mnozí na dávky ani nedosáhnou, nemohou je tedy čerpat.

Práce si klade za cíl informovat veřejnost o této problematice. Jde o téma aktuální a to ve stále větší míře. V práci jsou vysvětleny pojmy sociální patologie i samotného bezdomovectví, pro lepší pochopení problematiky. Uvedeny jsou i příčiny ztráty bydlení nebo způsoby prevence.

Nedílnou součástí práce jsou možná řešení bezdomovectví. Společnost se stále zabývá otázkou, zda těmto lidem bez domova vůbec pomáhat, když o to ani nestojí. Existují ale tací, kteří se do nepříznivé životní situace dostali ne svou vlastní chybou. Je třeba těmto osobám individuálně pomoci a ne je brát jako jednu skupinu osob.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Cíle práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je zjistit současnou situaci sociálně patologických jevů, zejména bezdomovectví, ve městě Uherské Hradiště a navrhnout konkrétní návrhy řešení.

Tento hlavní cíl obsahuje dílčí cíle:

- Vysvětlit základní pojmy z dané oblasti sociálně patologických jevů
- Zanalyzovat současnou situaci ve městě
- Pomocí rozhovoru zjistit a zhodnotit, jak situaci vidí občané města
- Navrhnout možná řešení pro danou problematiku

Metody práce

K vysvětlení základních teoretických pojmů z oblasti sociálně patologických jevů, dochází k využití metody rešerše, jde o vyhledávání odborných informací o řešeném tématu v literatuře.

Další použitou metodou je analýza dokumentů. Dokumenty, které mohou mít různou formu a podobu, zkoumáme pro zjištění informací o dané problematice. V této práci dochází k analýze písemných dokumentů, úředních dokumentů a webových stránek.

Dále byla použita metody kvalitativního výzkumu- nestandardizovaného rozhovoru. Respondenti odpovídali na předem stanovené otázky ohledně dané problematiky a mohli podat vlastní verzi ohledně řešené problematiky. Na základě odpovědí byly pak tvořeny návrhy řešení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY

V posledních letech dochází k nárůstu nežádoucích jevů, které jsou hromadně označovány jako sociálně patologické. Problematika sociálně patologických jevů netrápí ale jen Českou republiku, jedná se o celosvětový problém.

1.1 Definice sociálně patologických jevů

V případě sociálně patologických jevů dochází k odchýlení od běžného chování, běžných norem, k nerespektování pravidel ve společnosti. Tyto jevy často ohrožují morálku ve společnosti. Je třeba ale odlišovat dva pojmy, jež jsou společností často používány jako synonyma. Jde o pojmy sociální deviace a sociální patologie.

Sociální deviace- jedná se o širší pojem než sociální patologie. Jde o způsob jednání, při kterém je porušena společenská norma, jež je akceptována většinovou populací. Sociální deviací označujeme porušení všech sociálních norem „*nejen takové normy, jejíž porušení může být morálně nebo právním způsobem sankcionováno.*“ (Fischer, Škoda, 2014. s. 16)

I přes obecné nahlížení na pojem deviace, neznamená to vždy něco negativního.

Sociální patologie- podle Pokorného (2003) se sociální patologie zabývá průběhem a podmínkami abnormálních sociálních procesů jako je zločinnost, alkoholismus, chudoba nezaměstnanost aj. Podle jiné definice je sociální patologie definována takto

„Pojem sociální patologie je souhrnným označením nezdravých, abnormálních a obecně nežádoucích společenských jevů. V současné době je tento pojem někdy také nahrazován pojmem sociální deviace nebo sociální dezorganizace. Pojem sociální patologie se od pojmu sociální deviace i sociální dezorganizace liší. Jevy, které jsou označovány za deviantní, nemusí být vždy patologické. Sociálně patologické jevy jsou vždy pro společnost či jednotlivce negativní, což v případě deviantních jevů platit nemusí.“ (Fischer, Škoda, 2014, s. 19)

Je tedy nutné termíny sociální deviace a sociální patologie od sebe odlišovat.

1.2 Členění sociálně patologických jevů

Sociálně patologické jevy rozdělil mimo jiné i Rudolf Kohoutek, na jevy společensky nežádoucí (např. nezaměstnanost, chudoba, vysoká rozvodovost, extrémně zvýšená nemocnost) a na společensky nebezpečné jevy (např. poruchy chování, násilí, vandalismus, tero-

rismus, šikana, kriminalita, rasismus, drogové závislosti, alkoholismus, prostituce, pornografie, gamblerství). (SCS.ABZ.CZ, ©2005-2018)

Podle Národního informačního centra pro mládež (NICM, ©2018) do skupiny sociálně patologických jevů lze zařadit domácí násilí, drogy a jiné závislosti, sekty, bezdomovectví, šikanu, týrání a jiné.

1.3 Příčiny sociálně patologických jevů

Sociálně patologické jevy jsou charakteristické nezdravým životním stylem nebo porušováním pravidel ve společnosti. Toto chování ale není nahodilé. Má své příčiny, důsledky a vztahuje se také ke společnosti, ve kterém vzniklo.

Je mnoho teorií vysvětlující příčiny sociálně patologických jevů, podle Fischera (2014) lze zaznamenat tři přístupy:

- a) biologicko-psychologický
- b) sociálně psychologický
- c) sociologický

Biologicko-psychologický přístup

„Zločinec je podle tohoto přístupu jedinec, jehož vývoj byl narušen a jeho abnormalita se manifestuje v oblasti tělesné, duševní i morální. Projevuje se tělesnými znaky i kriminálním chováním.“ (Fischer, Škoda, 2014, s. 32) Hlavní příčina nežádoucího chování je zde snížená inteligence a s tím související neschopnost porozumět a přijmout sociální normy. Neschopnost logicky uvažovat a uvědomovat si sociální normy pak vede k jejich porušování.

Sociálně psychologický přístup

„Podobně jako biologické teorie považují psychologické teorie devianty za nositele jisté abnormality. Z hlediska psychopatologie je deviace považována za nemoc a abnormalita za něco, co je třeba léčit a podrobovat kontrole.“ (Fischer, Škoda, 2014, s. 34)

Sociologický přístup

Sociologický přístup dává do kontextu chování, které je pro společnost nežádoucí a samotnou společnost.

1.4 Prevence sociálně patologických jevů

„Pojmem prevence rozumíme všechna opatření směřující k předcházení a minimalizace jevů spojených s rizikovým chováním a jeho důsledky. Prevencí může být jakýkoliv typ výchovné, vzdělávací, zdravotní, sociální či jiné intervence směřující k předcházení výskytu rizikového chování, zamezující jeho další progresi, zmírňující již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhající řešit jeho důsledky.“ (MŠMT, 2013)

Prevence neboli předcházení či snaha o včasné eliminování sociálně patologických jevů, je tedy velmi důležitá. Podle mnoha autorů, kteří se danou problematikou zabývají, je možné prevenci dělit do tří skupin:

- Primární prevence
- Sekundární prevence
- Terciární prevence

Primární prevence- je považována za základní a hlavní typ prevence, který je zaměřen na děti a mládež ve školách, prostřednictvím výchovy žáků. Žáci jsou vedeni ke zdravému způsobu života a k pochopení systému sociálních norem. Důležitá je role nejen samotných rodičů, ale i pedagogických pracovníků. Primární prevence probíhá formou různých besed se žáky, rodiče nebo pracovníci školy jsou informováni z masmédií. Svou roli zaujímají také politici prostřednictvím legislativní úpravy dané problematiky. Zde figuruje především Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Byla vydána Strategie primární prevence na období 2013-2018, která upravuje právě problematiku primární prevence a stanovuje hlavní cíle.

Sekundární prevence- pokud již existují varovné signály negativního vývoje, nastupuje sekundární prevence. *„U sekundární prevence se jedná o předcházení vzniku, rozvoji a přetrvávání rizikového chování u osob, které jsou rizikových chováním ohroženi.“ (Klika adiktologie, ©2011)* Jedná se zejména o druhy poradenství, docházení na psychoterapie nebo aplikace jiných léčebných metod.

Terciární prevence- nastupuje, když už je zřejmé propuknutí či projevení se sociálně patologického jevu. U terciární prevence se jedná o následnou prevenci, tedy o zmírnění následků nežádoucího chování a jeho návratu. Cílem je zamezení trvalého zdravotního nebo sociálního poškození. Zde nastupují opět různá poradenská centra, detoxikační programy nebo jiné druhy doléčovacích středisek.

Důsledky sociálně patologických jevů

Mezi důsledky sociálně patologických jevů pak řadíme špatné nejen tělesné, ale i duševní zdraví, sociální odmítnutí, vyloučení ze společnosti, negativní ovlivnění vztahů v rodině i mezi přáteli, snížení kvality života nebo neschopnost využít potenciál dané osoby.

1.5 Sociální vyloučení

Sociální vyloučení se týká osob, které jsou vyloučeny ze společenského kontaktu a dochází k němu jako důsledek sociálně patologických jevů.

„Základní charakteristikou propadu na sociální dno je nahromadění důvodů, které vedou k životní krizi (ztráta zaměstnání, platební neschopnost, problémy s bydlením, problémy dětí ve škole, nemoc atd.). Sociálně vyloučení lidé obvykle nestojí před jedním problémem, ale před jejich komplexem, přičemž mnohý z nich by i jednotlivě ohrožoval normální fungování člověka ve společnosti. S postupným propadem na dno přestává být zřejmé, co je původním důvodem propadu a co jeho následkem.“ (Agentura pro sociální začleňování, ©2018)

Podle Ministerstva práce a sociálních věcí (2013) je sociální vyloučení proces, během kterého dochází k omezení přístupu ke zdrojům a příležitostem. Tyto zdroje s příležitostmi jsou ovšem jiným členům společnosti přístupné. Mezi takové zdroje lze řadit zaměstnání, bydlení, sociální ochrana, zdravotní péče nebo vzdělání. Proces sociálního vyloučení se vždy dotýká celé společnosti.

Vágnerová, Csémy a Marek (2013) uvádějí, že sociální vyloučení se projeví ve všech oblastech života:

- Ztráta profesní pozice, ztráta ekonomické soběstačnosti
- Vyloučení z rodinného společenství, rozpad sociální sítě
- Nárůst závislosti na podpoře charitativních organizací, žebrání, změna stylu života či kriminální aktivita

Jako nejextrémnější forma sociálního vyloučení v současnosti se uvádí zejména bezdomovectví.

2 BEZDOMOVECTVÍ

Extrémní dopad chudoby, jako jednoho z typu sociálně patologického jevu, je vznik bezdomovectví.

„Pojmově lze bezdomovce označit jako jedince, který nemá zázemí, kam by se uchýlil. Mohou mu chybět fungující rodinné vazby, je osamělý a nemá nikoho, kdo by mu účinně pomohl ze začarovaného kruhu existenčních problémů. Nemít střechu nad hlavou ale nemusí být ta nejzávažnější, osobnost bezdomovce utvářející okolnost, důležitější je mnohdy skutečnost, že nemá domov, tedy rodinu, přátele. Právě absence rodinných a přátelských vztahů je základem „stavu bezdomovství“.“ (Sekot, 2006, s. 166)

Základním znakem bezdomovectví je především nezaměstnanost a s tím související naprostá chudoba. Ve většině případů se jedná o svobodné lidi, ve věku od 35 do 60 let. Podle obecného mínění jde především o lidi, kteří mají problém se zákonem. Také proto je postoj obyvatel k těmto lidem různý.

Běžní občané přistupují k bezdomovcům podle Sekota (2006) ve třech postojích. První vidí bezdomovce jako „prohnané žebráky“, kterým se lidé raději vyhýbají. Druhý typ lidí se občas slitují a symbolicky jim pomohou. Třetí typ pak má snahu bezdomovcům účinně pomoci.

2.1 Definice pojmu bezdomovectví

„Zcela specifické postavení zaujímají standardních příjmů zbavení nezaměstnaní a zejména pak bezdomovci, kteří jsou v urbanizovaných společnostech symbolem sociálního vyloučení uprostřed bohatství a blahobytu. Právě vůči těmto lidem je zbytek společnosti zpravidla spíše netečný. Jejich bída je totiž často zjednodušeně spojována s kriminalitou, alkoholismem, nedostatkem vůle, nesnášenlivostí a ignorováním společenských norem, zvyklostí a sociálního řádu obecně.“ (Sekot, 2006, s. 144)

Jelikož se jedná o osoby, které jsou zbavené příjmů, „zdrojem obživy bezdomovců může být žebrání, drobné krádeže potravin, prohrabování se v kontejnerech, v lepším případě odvážejí sběrné suroviny do sběru“ (Průdková, Novotný, 2008, s. 23)

2.2 Základní členění- formy bezdomovectví

Podle Průdkové (2008) lze bezdomovce členit, i když velmi obtížně dle individuální situace a životních příběhů, na tři základní formy:

- a) Zjevní bezdomovci
- b) Skrytí bezdomovci
- c) Potencionální bezdomovci

V prvním případě se jedná o člověka, kterého dle zápachu, nečistoty, špatného zdravotního stavu a celkovým zevnějškem, lze snadno identifikovat jako osobu bez domova.

Jsou to osoby, které většinou přespávají na veřejných místech.

Ve druhém případě, tedy u skrytého bezdomovectví, už není tak lehké určit, zda se jedná o bezdomovce. Tyto osoby se snaží dbát o to, jak vypadají a tají svou situaci. Obvykle jde o osoby, které sice nemají vlastní domov, ale hledají různé formy ubytování.

Poslední forma, tedy potencionální bezdomovectví. Zde jsou osoby, kterým hrozí, že přijdou o vlastní střechu nad hlavou. Osoby sice stále bydlí ve vlastním domově, ale mnohdy si ani neuvědomují možnou ztrátu bydlení.

Dalším možným členěním, je členění dle doby trvání pobytu na ulici a to dle MPSV (2013):

- a) Krátkodobé
- b) Střednědobé
- c) Dlouhodobé

Krátkodobé bezdomovectví- doba trvání bezdomovectví je do jednoho roku.

Střednědobé bezdomovectví- jedná se o bezdomovectví zpravidla od jednoho roku přibližně do pěti let.

Dlouhodobé bezdomovectví- bezdomovectví je v trvání nad pět let.

2.3 Příčiny bezdomovectví

Příčiny bezdomovectví lze členit na objektivní, neboli strukturální příčiny a na subjektivní, neboli individuální příčiny. Příčiny bezdomovectví se ale vzájemně ovlivňují, nelze je tedy vnímat samostatně.

Mezi strukturální příčiny bezdomovectví se dle Institutu pro kriminologii a sociální prevenci (2008) řadí:

- Strukturální změny ve společnosti (změny na trhu práce)
- Změny ve struktuře rodin
- Nedostatečné zabezpečení podporovaného bydlení pro sociálně slabé a pro občany opouštějící ústavní zařízení a osoby se zdravotním postižením

Mezi individuální pak dle Institutu pro kriminologii a sociální prevenci (2008) lze zařadit:

- Nezaměstnanost
- Nízkou úroveň vzdělání
- Problémy v oblasti sociálních vztahů (rozvody)
- Závislost na návykových látkách
- Zdravotní postižení (mentální i fyzické)

2.4 Prevence bezdomovectví

V rámci prevence bezdomovectví se v České republice uplatňují dva způsoby (tamtéž):

- Omezení faktorů vedoucích k bezdomovectví
- Reintegrovat, tedy začlenit zpět do společnosti stávající bezdomovce

Faktory vedoucí k bezdomovectví lze omezit např. podpora fungování rodiny. Mezi nejčastější příčiny bezdomovectví jsou problémy v oblasti sociálních vztahů- v rodině. Lidé se v důsledku životních změn, např. rozvod, nedokážou adaptovat a smířit se s novou životní situací.

Patří sem ale i lidé, kteří dlouhodobě mají problém s placením nájemného, lidé nezaměstnaní, případně osoby opouštějící ústavní zařízení, jako jsou dětské domovy či věznice.

2.5 Služby pro bezdomovce

Sociální prevence- nízkoprahová denní centra, noclehárny, azylové domy, domy na půl cesty, krizová lůžka, ohřívárny pro bezdomovce

Nízkoprahová denní centra- prostředí, kde si mohou lidé bez domova odpočinout a najíst se. V takovém centru bývá k dispozici hygienický servis, lidé se zde mohou okoupat a použít toaletu. Vstup je zakázán jen osobám pod vlivem alkoholu. V případě, že lidé projeví zájem, pracovníci nabízejí poradenství a pomoc při hledání zaměstnání.

Noclehárna- na rozdíl od denních center, je zde možnost klienty ubytovat přes noc. Přespání je poskytnuto osobě bez domova na jednu noc s možností opakovaného využití služeb. Opět je zde ale zákaz vstupu osobám pod vlivem alkoholu, či jiných návykových nálet. Také sem nesmí být přijaty osoby, které jsou nakaženy infekční chorobou. Ráno musí všichni klienti opustit noclehárnu, večer se mohou zase vrátit a znovu se zapsat. Přespání v noclehárně se pohybuje okolo 30 Kč.

Azylový dům- azylový dům je určen pro osoby bez domova na delší časový úsek, než jedna noc. Pobyt je po několik týdnů až měsíců. Během této doby se od klienta očekává vyřešení situace. Je proto kladen vyšší nárok na osoby bez domova, využívající služby azylového domu. Bydlení v azylovém domě vychází na den okolo 50 Kč. K dispozici bývají zaměstnanci azylového domu, kteří fungují jako poradci, ale také jsou zde přítomni psychologové. Cílem azylových domů je vyřešení nepříznivé situace a snaha o to, aby se člověk bez domova opět postavil na vlastní nohy, nejde tedy jen o samotný pobyt v takovém zařízení.

Domy na půl cesty- jedná se o sociální zařízení, především pro mladé lidi, obvykle do 30 let. Tyto osoby většinou opustí ochrannou léčbu, případně výkon tresti odnětí svobody a jsou tak náchylné ke vzniku bezdomovectví. Tyto osoby si většinou samy nejsou schopny zajistit bydlení v takové instituci, proto je třeba úzká spolupráce např. s dětskými domovy nebo s ústavy.

Krizové lůžko- dle zákona č. 108/2006, Sb. O sociálních službách je definována krizová pomoc. Obvykle tuto pomoc vykonávají azylové domy, nabídkou lůžka pro krátkodobé využití.

Ohřívárny pro bezdomovce- ohřívárnou se rozumí místnost, která je vytápěná a přístupná po celý den. Ani přes noc nebývají tyto ohřívárny zavřeny a poskytují možnost přespání pro bezdomovce. Jediný požadavek na osoby, využívající toto zařízení je, aby dodržovali pořádek.

2.6 Proces reintegrace

Podle Vágnerové, Csémyho a Marka (2013) lze reintegrační proces rozdělit do tří částí:

- a) Fáze podpurná
- b) Fáze motivační
- c) Fáze výcviková

Fáze podpůrná- tato fáze je velmi důležitá, aby se člověk na ulici dostal do další fáze. Probíhá především s lidmi v terénních a nízkoprahových centrech a cílem je především navázání kontaktu s člověkem na ulici. „Často se stává, že klient nechce do další fáze reintegračního procesu postoupit, protože mu stávající fáze poskytování služeb vyhovuje. Jde hlavně o čerpání materiální a potravinové pomoci, případně hygienického servisu.“

(Vágnerová, Csémy, Marek, 2013, s. 312)

V rámci této fáze je velmi důležité sledovat, zda má takový klient snahu a vůli ke změně životního stylu.

Fáze motivační- v této fázi přichází na řadu snaha dostat klienta z ulice. Pokud klient chce změnit svůj životní styl a odejít z ulice, hledá se v rámci druhé fáze způsob, jak ulici opustit. V rámci sociální práce je třeba vyřídít případné doklady pro klienta. Dalším krokem je hledání vhodného zaměstnání.

Fáze výcviková- v rámci této fáze je cíl udržet a stabilizovat příjem pro klienta. Probíhá proces řešení dluhů, které klientovi vznikly v minulosti, získávání pracovních návyků a zodpovědnosti.

3 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ V ČR

V České republice dosud není bezdomovectví legislativně definováno. Český právní řád tento pojem ani nepoužívá. V české legislativě se používá pojmu „osoba bez přístřeší“ nebo „osoba v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení“.

Ústava České republiky ani Listina základních práv a svobod, jako nedílná součást Ústavního pořádku České republiky, nezaručuje výslovně právo na bydlení. Osoby bez domova, neboli bezdomovci, tedy nemají ze zákona nárok na bydlení. Stát ani obec, kde se taková osoba nachází, tedy nemá povinnost zajistit bydlení.

Z Listiny základních práv a svobod (Usnesení č. 2/1993 Sb.) jsou důležitá zejména ustanovení:

- čl. 26, odst. 3: *„Každý má právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací.*

Občany, kteří toto právo nemohou bez své viny vykonávat, stát v přiměřeném rozsahu hmotně zajišťuje; podmínky stanoví zákon.“

- čl. 30, odst. 1: *„Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele.“*

- čl. 30, odst. 2: *„Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.“*

Jelikož český právní řád pojem bezdomovectví ani nepoužívá, pracuje se v české legislativě spíše se samotným obsahem práv, který spadá pod kategorii sociálního zabezpečení. Zde jsou nejdůležitější právní ustanovení především:

- Zákon č.108/2006 Sb. O sociálních službách
- Zákon č. 111/2006 Sb. O pomoci v hmotné nouzi
- Zákon č.110/2006 Sb. O životním a existenčním minimu
- Zákon č.117/1995 Sb. O státní sociální podpoře

Zákon o sociálních službách (Zákon č.108/2006 Sb.) v případě osob v nepříznivé životní situaci, řeší spíše osoby se zdravotním znevýhodněním. Pro lidi bez domova je zde část o sociálních službách. Této problematice se zákon věnuje od §32, kde jsou vyjmenovány druhy sociálních služeb:

- a) sociální poradenství
- b) služby sociální péče
- c) služby sociální prevence

Pro problematiku bezdomovectví je tedy vhodnější právní úprava obsažená v Zákoně č.111/ 2006 Sb. O pomoci v hmotné nouzi a zákona č.110/2006 Sb. O životním a existenčním minimu.

Dle §2, odst. 6 zákona č.111/2006 Sb. O pomoci v hmotné nouzi:

„Za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, která v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemůže úspěšně řešit svoji situaci a je ohrožena sociálním vyloučením, jestliže zejména

a) je propuštěna z výkonu zabezpečovací detence, z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, nebo

b) je po ukončení léčby chorobných závislostí propuštěna ze zdravotnického zařízení poskytovatele zdravotních služeb, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chorobné závislosti, nebo

c) je propuštěna ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech, nebo

d) nemá uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že je osobou bez přístřeší, nebo

e) je osobou, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby.“

Osobě bez přístřeší tímto vzniká nárok na dávky v systému pomoci v hmotné nouzi. Problematika u bezdomovců ale vzniká tím, že nárok na dávky je vázán na trvalé bydliště, stálé zaměstnání či registraci na úřadu práce a jiné, které tyto osoby nemají.

Príspevky a jiné dávky jsou pak bezdomovcům nedostupné.

Dávky v hmotné nouze, dle zákona č. 111/2006 Sb. jsou:

- a) příspěvek na živobytí
- b) doplatek na bydlení
- c) mimořádná okamžitá pomoc

Příspěvek na živobytí- „Je základní dávka pomoci v hmotné nouzi, která řeší nedostatečný příjem osoby/společně posuzovaných osob. Okruh společně posuzovaných osob je dán zákonem o životním a existenčním minimu. Nárok na příspěvek na živobytí vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí.“ (Integrovaný portál MPSV, 2018)

Doplatek na bydlení- „Je dávka pomoci v hmotné nouzi, která společně s vlastními příjmy občana a příspěvkem na bydlení ze systému státní sociální podpory pomáhá uhradit odůvodněné náklady na bydlení. Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka živobytí.“ (Integrovaný portál MPSV, 2018) Zákon č. 111/2006 Sb. O pomoci v hmotné nouzi reaguje i na situace hodných zvláštního zřetele, kdy tento doplatek může být přiznán i pro ubytovací zařízení či ubytování v sociálních službách. Jedná se o osoby, které v bytě mají jen podnájemní smlouvu a nemají zde trvalé bydliště, či osoby, které pobývají v ubytovnách, noclehárnách a jiných pobytových zařízeních, např. azylový dům.

Mimořádná okamžitá pomoc- zde zákon o pomoci v hmotné nouzi stanoví několik situací, kdy lze přiznat a poskytnout tuto pomoc. Jedná se o situace:

- a) *Osoba neplní podmínky hmotné nouze pro opakované dávky, ale kvůli nedostatku finančních prostředků jí hrozí vážná újma na zdraví. Dávku lze poskytnout v částce, která doplní příjem osoby do existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima).*
- b) *Druhá situace, v níž lze poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc, je spojena s vážnou mimořádnou událostí. Mimořádná okamžitá pomoc může být poskytnuta osobě, kterou postihne vážná mimořádná událost a celkové sociální a majetkové poměry této osoby jí neumožňují překonat událost vlastními silami. Takovou událostí je např. živelní pohroma (povodeň, vichřice a vyšší stupně větrné pohromy, zemětřesení apod.), požár nebo jiná destruktivní událost, ekologická nebo průmyslová havárie. Maximální výše dávky činí 15násobek částky životního minima jednotlivce.*
- c) *Další situací, v níž lze poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc, je situace, kdy osoba nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky (Integrovaný portál MPSV, 2018)*

3.1.1 Životní a existenční minimum

Životním minimem se rozumí hranice čistých příjmů k zajištění obživy a základních životních potřeb, které lze uspokojit o něco více než jen v rámci přežití. Existenční minimum je pak částka, která reprezentuje minimální hranici čistých příjmů, prostřednictvím kterých bude třeba pokrýt základní životní potřeby. Jedná se o částku pro přežití jedince.

Žadatel musí projevit dostatečný zájem o zvýšení svého příjmu, jinak mu budou přiznány dávky jen do výše existenčního minima.

Částka životního minima jednotlivce činí měsíčně 3 410 Kč. Částka existenčního minima osoby činí měsíčně 2 200 Kč.

3.1.2 Společné memorandum o sociálním začleňování

Dalším dokumentem, kterým se Česká republika snaží bojovat proti bezdomovectví je Společné memorandum o sociálním začleňování. Společné memorandum republika musela přijat po vstupu do EU v květnu roku 2004.

Toto memorandum představuje základní otázky ohledně boje s chudobou a sociálním vyloučením a jsou zde uvedena politická opatření. Jde o dokument, který členské země přijaly v rámci strategie sociálního začleňování na území celé Unie.

Na tento dokument navazoval v České republice Národní akční plán sociálního začleňování České republiky pro období 2004-2010, nyní se jedná o Strategii sociálního začleňování 2014-2020.

Mezi klíčové výzvy memoranda patří:

- Vytvoření a rozvoj „začleňujícího“ trhu práce v souladu s hospodářskou politikou státu, podpora zaměstnanosti a zaměstnatelnosti, reakce na pokračující strukturální změny
- Zajištění minimálního příjmu a prostředků pro udržení důstojného života a k ochraně před sociálním vyloučením
- Odstranění znevýhodnění v přístupu ke vzdělání
- Zabezpečení bydlení pro všechny
- Zachování rodinné solidarity, ochrana práv dětí, prevence sociálně patologických jevů
- Zajištění stejného přístupu k sociálním službám vysoké kvality
- Zajištění stejného přístupu ke zdravotním službám vysoké kvality

- Zvýšení dopravní obslužnosti
- Obnova znevýhodněných oblastí na principech trvale udržitelného rozvoje
- Podpora koordinace a monitorování strategie sociálního začleňování

Zabezpečení bydlení pro všechny (4. klíčová výzva)

- a) *výrazněji podporovat ohrožené skupiny osob, které se ocitly mimo dosah standardních podpůrných nástrojů bytové politiky, jako jsou osoby se zdravotním postižením a sníženou soběstačností, mladí lidé odcházející z ústavů či osoby, které přišly o byt v důsledku nepříznivých životních okolností, dále příslušníci národnostních menšin a zejména Romové*
- b) *motivovat obce k tomu, aby se problémy osob, které jsou ohroženy sociálním vyloučením a prostorovou segregací v sídlech, začaly seriózně zabývat a řešily je věcně účelně a ekonomicky efektivně. (MPSV, 2004, s. 21)*

4 OPATŘENÍ NA NÁRODNÍ ÚROVNI

4.1 Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020

Česká republika v návaznosti na plnění požadavků Evropské unie, zpracovala „Koncepci“, která se zabývá problematikou bezdomovectví do roku 2020. Tato Koncepce uvádí, že bezdomovectví je velmi vážný problém, jehož řešení je dlouhodobá záležitost.

Koncepce pracuje s definicí bezdomovectví dle ETHOS (Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení), vytvořenou Evropskou federací národních sdružení pracujících s bezdomovci (FEANTSA).

„Dle definice bezdomovců ETHOS se jedná o souhrnné označení pro heterogenní populační skupinu zahrnující jak viditelné bezdomovce, tj. osoby, které spí venku (bez střechy), tak osoby, které v důsledku nemožnosti zajistit si jiné bydlení žijí v ubytovacích zařízeních pro bezdomovce, dále osoby, jejichž bydlení je nejisté, a také osoby, které žijí v podmínkách, které neodpovídají minimálním standardům bydlení v daném kulturním a sociálním prostředí.“ (MPSV, 2013)

Koncepce k identifikaci osob používá definici ETHOS a členění osob, dle následujícího přehledu:

Ohrožení ztrátou bydlení: ad Primární prevence:	<ul style="list-style-type: none"> osoby žijící v nevyhovujícím bydlení, tj. dle definice ETHOS zejména osoby žijící v provizorních a neobvyklých stavbách, osoby žijící v nevhodném bydlení (nezpůsobilým k obývání), a osoby žijící v přelidněném bytě (kategorie ETHOS č. 11, 12 a 13).
ad Sekundární prevence:	<ul style="list-style-type: none"> osoby před opuštěním instituce (věznice a vazební věznice, zdravotnická zařízení, zařízení pro děti; ETHOS 6) a děti před opuštěním péstounské péče; osoby a domácnosti ohrožené chudobou a sociálním vyloučením (dluhy); imigranti žijící v přechodném bydlení (např. azylová zařízení pro žadatele o azyl; ETHOS 5.1); specifika - osoby žijící v nevyhovujícím bydlení (viz výše, ETHOS 11, 12, 13).
ad Terciární prevence:	<ul style="list-style-type: none"> osoby žijící v nejistém bydlení (osoby žijící v přechodném bydlení u příbuzných nebo přátel, v bydlení bez právního nároku nebo na nezákonně obsazeném pozemku; ETHOS 8); osoby ohrožené vystěhováním (z nájemního nebo vlastního bytu; ETHOS 9); osoby ohrožené domácím násilím (ETHOS 10); osoby bezprostředně před opuštěním instituce (ETHOS 6 a 5.1, viz výše).
Po ztrátě bydlení: Osoby v azylových domech a ubytovnách:	<ul style="list-style-type: none"> osoby mající ubytování: <ul style="list-style-type: none"> osoby žijící v azylových domech pro bezdomovce (krátkodobé ubytování); osoby žijící na ubytovnách (krátkodobé ubytování a absence vlastního bydlení), osoby v pobytových zařízeních pro ženy (ženy ohrožené domácím násilím); osoby v ubytovnách pro migrující pracovníky; osoby v domech na půl cesty.
Osoby bez střechy:	<ul style="list-style-type: none"> osoby přežívající venku (veřejné prostory nebo ulice); osoby v noclehárně, osoby žijící v bytě bez právního nároku, osoby na nezákonně obsazeném pozemku (ETHOS 1, 2, 8.2, 8.3); některé osoby využívající služeb azylových domů, terénních a ambulantních sociálních služeb; nocleháren, denních center, terénních sociálních programů apod. (ETHOS 3.1, 3.2, 4, 5.2 a 7.1).
Senioři a osoby se zdravotním postižením:	<p>Chroničtí bezdomovci s vysokými zdravotně-sociálními potřebami v seniorském věku nebo OZP (viz Příloha 2 Příklady dobré praxe: „Domov Přístav“):</p> <ul style="list-style-type: none"> muži a ženy v seniorském věku; osoby se zdravotním postižením dlouhodobě ubytovaní v azylovém domě (ETHOS 3.1, 3.2, 4, 5.2 a 7.1).

Obrázek 1: Identifikace osob dle ETHOS (MPSV, 2013)

(Podrobnější přehled je uveden v Příloze č. 1)

Základním východiskem Koncepce je komplexní model práce s bezdomovci. Koncepce zde uvádí několik cílů jako např. podporu prevence a možnosti sociálního začlenění bezdomovců, kteří se mohou a chtějí vrátit do obvyklého života, dále doplnění a ustálení sítě služeb a bydlení nebo rozšíření současné podoby sociální práce s bezdomovci.

Dle Koncepce je odhadovaný počet osob bez přístřeší v České republice zhruba 30 000. Mnohem větší počet osob je ale takových, kteří žijí v nejistém nebo nevyhovujícím prostředí. Proto se Koncepce dále zabývá i otázkou dosud právně neupravené komplexní úpravy sociálního, popř. dostupného bydlení.

V další části se Koncepce zabývá samotnými cíli a opatřeními. Např. u oblasti přístupu k bydlení, je zde stanoveno 5 cílů:

1. Standardizace státní podpory sociálního bydlení.
2. Fungující systém prevence bezdomovectví včetně podpory udržení bydlení pro osoby, které byly bez přístřeší a získaly bydlení.
3. Zavedení nástrojů umožňujících přechod osob ze situace bezdomovectví (včetně substandardního bydlení) do bydlení.
4. Efektivnější využívání stávajících nástrojů dávkových systémů.
5. Posílení koordinační a plánovací role obce s rozšířenou působností ve vztahu k osobám v nepříznivé sociální situaci spojené s bydlením a
6. Vytvoření podpůrných nástrojů k jejímu naplnění.

Co se týče opatření vedoucích k naplnění těchto vytyčených cílů, Koncepce pracuje s opatřeními, jako je legislativní úprava sociálního bydlení, zajištění programů podpory pořízení, rekonstrukce nebo výstavby sociálního bydlení, zjišťování skutečných potřeb osob ohrožených ztrátou bydlení nebo bezdomovců, popř. opatření jako zefektivnění sociální práce aj.

4.2 Zákon o sociálním bydlení

Bývalá ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová předložila v roce 2017 na jednání vlády zákon, který měl pomoci lidem v bytové nouzi a měl omezit obchod s chudobou. Vláda tento zákon v loňském roce sice schválila, ale platným se nestal.

Zákon o sociální bydlení měl zajistit, aby sociální bydlení řešily obce a až v případě, že by nemohly nebo nechtěly, řešil by situaci stát prostřednictvím Státního fondu bydlení. Zákon měl také definovat osoby v bytové nouzi. Mělo se jednat o:

- Osoby, žijící na ubytovně nebo v nevyhovujících podmínkách minimálně půl roku
- Osoby, které dávají na nájemné více než 40% svých příjmů

Zákon také počítal se sociálními asistenty, kteří by na osoby v bytové nouzi dohlíželi. Znamenalo by to ovšem vytvoření 2 500 nových sociálních zaměstnanců.

4.3 Příklady praxe vybraných měst ČR

Praha- Lidé bez domova průvodci po městě

Kde: Praha, Olomouc, České Budějovice

Realizace: od roku 2013

Tereza Jurečková během studií vymyslela projekt Pragulic. Tento projekt se odehrává ve městech Praha, Olomouc a České Budějovice. Pragulic spolupracuje nejen s Ministerstvem práce a sociálních věcí, ale také s neziskovými organizacemi.

Projekt je o tom, že lidé bez domova provází ostatní lidi po městě. Bezdomovci znají dobře město, kde se prohlídky konají a znají ho z jiného úhlu a tím mění pohled lidí na ně samotné i město. Tito lidé bez domova mají možnost získat bydlení, pokud se do projektu zapojí a také si v rámci pracovního vztahu na základě dohody o provedení práce přivydělat zhruba 300Kč,- za jednu prohlídku, plus dobrovolné spropitné od lidí. Jediný problém nastává, že pokud lidé bez domova pobírají sociální dávky od státu a přiznají příjem, dávky jsou jim strhnuty. U některých bezdomovců to tedy znamenalo ztrátu motivace, díky nastavenému systému v České republice.

Prvotním cílem projektu byla reintegrace lidí do společnosti a možnost nabídnout přivýdělek. Práce s bezdomovci je založena na dlouhodobém procesu a na individuální práci s každým bezdomovcem zvlášť.

Pro návštěvníky tyto prohlídky městem znamenají změnu pohledu na bezdomovce. Dozví se jejich životní příběhy a zjistí, jak snadno by se i oni mohli dostat na ulici. O Pragulic je velký zájem a vyprodáno je několik měsíců dopředu.

Hlavním motivem pro lidi bez domova, je získání bydlení, opětovné začlenění do společnosti a možnost vrácení se do pracovního procesu a hledání plnohodnotného zaměstnání.

(Seznam.cz, © 1996–2018)

Brno- projekt Housing First

Kde: Brno

Realizace: od roku 2017

V Brně se radnice města rozhodla řešit problémy bezdomovectví pomocí projektu Housing First. Hlavním cílem je poskytnout obecní byty desítkám rodin a osamělým bezdomovcům. Tento projekt spustilo hnutí Žít Brno.

Brněnský experiment se zaměřuje na lidi ohrožené bytovou nouzí a to ve dvou kategoriích:

- Rodiny s dětmi, dříve bydlících na ubytovnách a v azylových domech
- Bezdomovci, jako jednotlivci

Město Brno poskytne potřebným osobám sociální byty, neřeší se zde, jak se do nepříznivé situace dostali (zda vlastním zaviněním) a s udržením bytu pomáhá sociální asistent. Brno tak bojuje proti obchodníkům s chudobou. Obchodník s chudobou je osoba, která vlastní komerční ubytovnu, pobírá sociální dávky na bydlení a zároveň poskytuje podstandardní bydlení nájemníkům, které je nevyhovující a předražené.

Brno poskytlo byty již 50 rodinám s dětmi a 15 bezdomovcům v rámci podprojektu Rapid Re-Housing. Za uplynulý rok bylo schopno 95% rodin prodloužit nájemní smlouvu a byt si udržet. Tento systém funguje na principu trojí podpory:

- Lidé mají nižší sociální nájemné
- Pobírají sociální dávky na bydlení
- Stát jim platí služby sociálního asistenta

Radnice města vidí úsporu státu, i přes velkou finanční náročnost podpory, především v tom, že se podařilo vrátit děti s náhradní rodinné péče zpět do vlastní rodiny, dále bylo zabráněno odebrání dětí z rodiny, díky pomoci radnice a dále se lidem, dříve nemajícím žádné zaměstnání, podařilo najít práci.

Brno získalo za tento projekt ocenění Nejlepší evropský projekt pro lidi v nouzi. Systém pomoci, který je zde uplatňován napodobují i jiná města jako Liberec, Praha 7 nebo Benešov. (Seznam.cz, © 1996–2018)

Kladno- vyhláška o zákazu pronájmu bytů

Kde: Kladno

Realizace: od roku 2017

Kladenská cesta vede přes městskou vyhlášku, která se týká faktického zákazu pronajímat byty ve městě lidem pobírajícím doplatky na bydlení. Radnice města Kladna vyhlásila v roce 2017 město za lokalitu s vyšším výskytem sociálně negativních jevů a sepsala vyhlášku se zákazem pronajímat byty nebo pokoje na ubytovnách lidem pobírajícím doplatek by bydlení. Odůvodnění je především v kriminálním způsobu života nepřizpůsobivých občanů. Za takové občany radnice považuje lidi bez práce, kteří jsou nezaměstnaní, nezdělaní, lidi mající děti jen kvůli pobíráním dávek na ně nebo lidi, kteří kradou. Ve městě je zhruba 4tis. nepřizpůsobivých lidí a z toho pobírající doplatek na bydlení 800, dle radnice města. Město Kladno tvrdí, že každý den je těmito lidmi spácháno 10 trestných činů, popřípadě přečinů.

Kladno těmto osobám nepronajímá ani vlastní městské byty. Z tohoto způsobu boje proti obchodníkům s chudobou a sociálním problémům si vzalo příklad již 50 obcí, např. Most, případně se městské části podobně uzavírají před lidmi pobírajícími doplatek na bydlení.

(Seznam.cz, © 1996–2018)

Bohumín- licitace

Kde: Bohumín

Realizace:

Nejběžnější systém řešení otázek sociálního bydlení a boje proti obchodníkům s chudobou funguje ve městě Bohumín. Město má ve svém bytovém fondu okolo 4 300 bytů. Některé byty jsou přiděleny sociálně slabým občanům, o tom rozhoduje odbor Sociální města Bohumína. Zbylé byty se nepřidělují, ale funguje zde systém Licitace.

Ten, kdo má zájem o městský byt nabídne cenu za m² a při splnění všech podmínek, které město stanovilo, byt získá.

Podmínky jsou:

- Čistý trestní rejstřík
- Osoba musí pracovat
- Musí se jednat o obyvatele města Bohumín (nesmí mít úřední adresu)
- Osoba nesmí dlouhodobě pobírat dávky hmotné nouze

(Seznam.cz, © 1996–2018)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

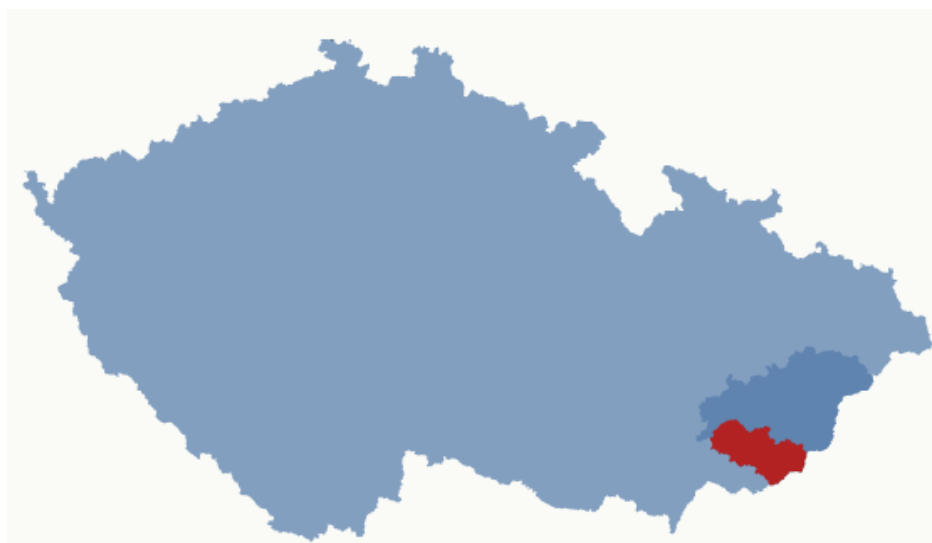
5 CHARAKTERISTIKA MĚSTA UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Uherské Hradiště spadá pod Zlínský kraj, který má celkem 307 obcí (z toho 30 měst), ve kterých ke konci roku 2014 žilo 585 261 obyvatel. (Český statistický úřad, 2018)

Samotné město Uherské Hradiště, dle správního území města, je rozdělené do 6 katastrálních území. Celkem je rozloha města 21,3 km² s více než 25 tis. obyvateli (25 246 k 31. 12. 2016).

Město Uherské Hradiště tvoří 7 částí: samotné Uherské Hradiště a šest přilehlých sídel Jarošov, Mařatice, Míkovice, Rybárny, Sady, Vésky a Míkovice. (Uherské Hradiště, 2018)

Uherské Hradiště je obcí s rozšířenou pravomocí (tzv. obec III. stupně), v jejímž správním obvodu (Uherskohradištsko) žije přes 90 tisíc obyvatel. Poloha města umožňuje relativně jednoduchou dopravní dostupnost i k některým sousedním zemím. (Uherské Hradiště, 2018)

Obrázek 2: Poloha města v České republice (regiony.kurzy.cz, ©2000 – 2018)

5.1 Porovnání vybraných oblastí

5.1.1 Obyvatelstvo

Celý správní obvod města tvoří 48 obcí, na celkové rozloze 518 km² žije přes 90 tisíc obyvatel. Samotné město Uherské Hradiště má více než 25 tisíc obyvatel.

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel v letech

		2012	2013	2014	2015	2016
Počet obyvatel celkem		25 343	25 266	25 287	25 254	25 246
v tom podle pohlaví	muži	12 026	11 948	11 944	11 936	11 943
	ženy	13 317	13 318	13 343	13 318	13 303
v tom ve věku (let)	0-14	3 289	3 300	3 396	3 446	3 508
	15-64	17 320	17 132	16 952	16 769	16 560
	65 a více	4 734	4 834	4 939	5 039	5 178
Průměrný věk		42,7	43,0	43,1	43,4	43,7

Zdroj: Český statistický úřad, 2018

5.1.2 Zaměstnanost

Podle posledního sčítání lidu, které proběhlo v roce 2011, stále nejvíce lidí je zaměstnáno v průmyslu. Dalším odvětvím, kde jsou lidé zaměstnáni, je oblast obchodu, stravování a ubytování, sociální činnost nebo stavebnictví.

K 31. 12. 2014 připadalo v okrese Uherské Hradiště na 1 volné pracovní místo 14,8 uchazečů. (Český statistický úřad, 2018)

Téměř 80 % obyvatelstva i pracovním míst je soustředěno v samotném Uherském Hradišti a Mařaticích. Ostatní části si udržují převážně příměstský (Rybárny, Jarošov), resp. venkovský charakter (Sady, Věsky, Míkovice). Následující tabulka obsahuje data z roku 2018:

Tabulka 2: Ekonomická aktivita obyvatel- jednoduchá verze

Ekonomická aktivita	obyvatelstvo celkem	
	abs.	%
Obyvatelstvo celkem	25 818	100,0
Ekonomicky aktivní celkem	13 105	50,8
zaměstnaní	11 882	46
nezaměstnaní	1 223	
Ekonomicky neaktivní celkem	11 878	46
osoby s nezjištěnou ekonomickou aktivitou	835	3,2

Zdroj: Profil města, 2016

Tabulka 3: Ekonomická aktivita obyvatel- plná verze

			Celkem	muži	ženy
Ekonomicky aktivní celkem			13 105	6 896	6 209
v tom	zaměstnaní		11 882	6 303	5 579
	z toho podle postavení v zaměstnání	zaměstnanci	9 433	4 772	4 661
		zaměstnavatelé	533	371	162
		pracující na vlastní účet	1 360	916	444
	ze zaměstnaných	pracující důchodci	587	291	296
		ženy na mateřské dovolené	254	-	254
	nezaměstnaní		1 223	593	630
Ekonomicky neaktivní celkem			11 878	4 845	7 033
z toho	nepracující důchodci		5 978	2 184	3 794
	žáci, studenti, učni		3 600	1 729	1 871
Osoby s nezjištěnou ekonomickou aktivitou			835	457	378

Zdroj: Český statistický úřad, 2018

Z poslední tabulky Ekonomická aktivita obyvatel- v plné verzi, je patrné, že z celkového počtu obyvatel Uherského Hradiště, více než 25 tisíc, není známá ekonomická aktivita u více než 800 lidí. Mezi tyto osoby řadíme i sociálně vyloučené osoby, žijící na území města Uherské Hradiště. Tyto osoby většinou nejsou registrovány ani na Úřadu práce.

5.1.3 Nezaměstnanost

Tabulka 4: Vývoj podílu nezaměstnaných osob

	2013	2014	2015
Uherské Hradiště	*	6,6	5,7
Česká republika	8,2	7,5	6,2

Zdroj: Profil města, 2016

Údaj s hvězdičkou- nezjištěno

Tabulka 5: Počet evidovaných uchazečů o zaměstnání

Rok (k 31.12.)	Uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP
2010	1386
2011	1183
2014	1144
2015	980

Zdroj: Profil města, 2016

Tabulka 6: Uchazeči o zaměstnání evidovaní na ÚP k 31.12.2016

Kraj, okresy	Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce celkem	Věkové skupiny						Průměrný věk (roky)
		do 24 let	25 až 34 let 25–34	35 až 44 let 35–44	45 až 54 let 45–54	55 až 64 let 55–64	65 a více let 65+	
Zlínský kraj	19 848	2 418	3 794	4 464	4 613	4 521	38	42,6
Kroměříž	4 433	557	885	1 011	1 052	919	9	42,1
Uherské Hradiště	4 396	604	854	979	996	957	6	42,0
Vsetín	5 698	654	1 043	1 270	1 367	1 355	9	43,1
Zlín	5 321	603	1 012	1 204	1 198	1 290	14	43,0

Zdroj: Český statistický úřad, 2018

Podíl nezaměstnaných osob v kraji dosáhl 3,43 % (sedmá nejnižší hodnota mezi kraji). Nejvyšší podíl byl zjištěn v kraji Moravskoslezském - 5,77 %, naopak nejnižší v Hl. m. Praze - 2,34 %. V rámci kraje byl nejvyšší podíl nezaměstnaných v okrese Vsetín a Kroměříž (4,09 % a 4,06 %), dlouhodobě nejnižší hodnoty jsou v okrese Zlín (2,74 %).

Mezi 77 okresy ČR je nejvyšší podíl nezaměstnaných osob v okrese Karviná - 8,14 %, nejmenší 1,34 % v okrese Praha - východ. V tomto srovnání (od nejvyšší hodnoty po nejnižší) je nejméně příznivé umístění okresů Vsetín a Kroměříž na konci třetí desítky.

Okresy Uherské Hradiště a Zlín se řadí na 47. a 59. pozici. (Český statistický úřad, 2018)

Úřad práce v Uherském Hradišti v letošním roce (k únoru 2018) registroval celkem 3 144 osob, figurují jako uchazeči o zaměstnání a k březnu 2018 se počet snížil na 2 850 uchazečů u zaměstnání. (Integrovaný portál MPSV, 2018)

5.2 Městská policie

„Městská policie zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce, dohlíží nad dodržováním pravidel občanského soužití a pravidel bezpečnosti a plynulosti silničního provozu na území obce, upozorňuje právnické a fyzické osoby na zjištěné nedostatky a činí opatření k jejich nápravě, odhaluje přestupky a v rozsahu stanoveném zákonem ukládá a vybírá blokové pokuty.“ (Uherské Hradiště, 2018)

Městská policie se musí řídit Zákonem o obecní policii (Zákon č. 553/1991 Sb.) a dále se musí ve své činnosti řídit obecně závaznou vyhláškou, platící na území města Uherské Hradiště.

Mimo jiné, městská policie, dbá dle §2 (Zákon č. 553/1991 Sb.):

- a) přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku,*
- b) dohlíží na dodržování pravidel občanského soužití,*
- c) dohlíží na dodržování obecně závazných vyhlášek a nařízení obce,*
- d) se podílí v rozsahu stanoveném tímto nebo zvláštním zákonem na dohledu na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích,*
- e) se podílí na dodržování právních předpisů o ochraně veřejného pořádku a v rozsahu svých povinností a oprávnění stanovených tímto nebo zvláštním zákonem činí opatření k jeho obnovení,*
- f) se podílí na prevenci kriminality v obci,*
- g) provádí dohled nad dodržováním čistoty na veřejných prostranstvích v obci,*
- h) odhaluje přestupky, jejichž projednávání je v působnosti obce,*

5.2.1 Obecně závazná vyhláška města Uherské Hradiště

Město Uherské Hradiště upravuje činnost městské policie i pomocí obecně závazné vyhlášky. Tato vyhláška byla přijata zastupitelstvem města v roce 2000 s platností do dnes.

Vyhláška mimo jiné opravuje činnost strážníků městské policie, řízení městské policie nebo například obsahuje ustanovení, kdo může být strážníkem: (Vyhláška č. 7/2000)

- 1) *Strážníkem se může stát bezúhonný občan České republiky starší 21 let, který je tělesně a duševně způsobilý k výkonu povinností a oprávnění podle zákona o obecní policii.*

Dalším důležitým ustanovením je článek 9, ohledně oprávnění strážníka městské policie: (Vyhláška č. 7/2000)

- 1) *Požadovat prokázání totožnosti*
- 2) *Předvést osobu*
- 3) *Odebrat zbraň*
- 4) *Zakázat vstup na určená místa*
- 5) *Otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor*
- 6) *Požadovat vysvětlení*
- 7) *Odejmout věc*
- 8) *Použít donucovacích prostředků*
- 9) *Použít služební zbraň*
- 10) *Použít psa*
- 11) *Použít technických prostředků k zabránění odjezdu vozidla*
- 12) *Zastavovat vozidla*
- 13) *Vstupovat do živnostenských provozoven.*

5.3 Odbor sociálních služeb

Město Uherské Hradiště v rámci své činnosti zřídilo Odbor sociálních služeb. Tento Odbor řeší mimo jiné i problémy lidí v nepříznivé životní situaci. Jedná se především o sociální práci s osobami ohroženými nepříznivou sociální situací pobývajících či zdržujících se v územním obvodu ORP Uherské Hradiště. Tento Odbor se snaží řešit takové situace individuálně s každým občanem.

Odbor sociálních služeb se snaží bezodkladně řešit nepříznivou situaci občana a také je zde snaha o to, aby byl takový člověk veden a motivován k tomu, aby se v mezích svých schopností a možností na řešení své situace také podílel.

Odbor musí dodržovat právní předpisy a řídit se jimi, těmito předpisy jsou mimo jiné:

- Ústava ČR
- Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů

(Uherské Hradiště, 2018)

5.4 Fond sociální pomoci a prevence

Fond sociální pomoci a prevence poskytuje finanční prostředky na podporu neziskových organizací vyvíjejících veřejně prospěšnou činnost. Jedná se především o prevenci sociálně patologických jevů a poskytování sociálních a navazujících služeb na území města Uherské Hradiště. Fond sociální pomoci spravuje Odbor sociálních služeb města. Žadatel o poskytnutí dotace od města musí splnit podmínky městem stanovené a prostřednictvím formuláře požádat o dotaci. (Uherské Hradiště, 2018)

6 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ VE MĚSTĚ UHERSKÉ HRADIŠTĚ

6.1 Analýza stavu bezdomovectví

Problematiku osob sociálně vyloučených monitoruje Odbor sociálních služeb Městského úřadu Uherské Hradiště. Jedná se o souměstí měst Staré Město – Uherské Hradiště - Kunovice. Dle Charakteristiky města Uherské Hradiště (Profil města, 2016), které si město zpracovalo, se na území města nachází zhruba 100 sociálně vyloučených osob. Jedná se zejména o bezdomovce. Větší část z tohoto počtu tvoří muži, zhruba jednu třetinu pak ženy. Příčinou jejich stavu bezdomovectví je dle Profilu města (2016) užívání návykových látek, jako je alkohol nebo drogy, popřípadě různé životní problémy.

Počet bezdomovců ve městě se mění dle ročního období, nikde se neuvádí přesný počet, dle Zpravodaje města publikovaného v roce 2016 a názoru zastupitele v něm uvedeném, se počet pohybuje kolem 40-50 osob. (issuu, 2018)

Vyčíslení počtu osob sociálně vyloučených - bezdomovců se ale týká pouze zjevného druhu bezdomovectví, tedy osob viditelně žijících na ulici. Evidence osob, které se mohou stát potencionálními bezdomovci, nebo osob, které řadíme do skupiny skrytých bezdomovců, nikde nenajdeme. Evidence takových osob by byla velmi obtížná.

S bezdomovci pracuje dle Zpravodaje města pouze jeden terénní pracovník oblastní charity a jeden zaměstnanec Sociálního odboru, ale jen v pracovní době, zhruba do 17. hodiny. (issuu, 2018)

Nejčastěji problematiku zjevného bezdomovectví ve městě řeší právě strážníci městské policie. Obvykle se jedná o znečišťování veřejných prostranství, případně drobné krádeže či nedodržování pravidel občanského soužití.

Dle událostí ve městě zveřejněných na stránkách města (Uherské Hradiště, 2018), problematika bezdomovců obvykle souvisí s požitím alkoholických látek.

„22. 2. 2017, 22:30 hod., ul. Města Mayen

Obsluhou MKDS zjištěn ležící muž v prostoru nákupních vozíků u supermarketu Kaufland. Po příjezdu na místo strážníci zjistili, že se jedná o jednoho z místních bezdomovců. Strážníci u něj provedli orientační dechovou zkoušku na přítomnost alkoholu s výsledkem 3,1

promile, a proto rozhodli, že bude rozumnější, když si muž místo venku na asfaltu poleží raději v teple kroměřížské záchytky, kam byl také po lékařské prohlídce převezen. ,,

6.2 Jak to vidí občané

Občanům města přítomnost lidí bez domova vadí. Na sociálních sítích se objevují příspěvky občanů s vyfocenými bezdomovci. Do diskuze se zapojují další občané s názorem, že by se s bezdomovectvím mělo začít něco dělat- vyřešit tuto problematiku. Většina občanů se ale nepídí po příčinách bezdomovectví a byli by jen rádi, aby zrovna z jejich okolí bezdomovci vymizeli. Nejhorší situaci vidí občané města ve Štěpnicích (jde o městskou část), kde těchto osob bez domova je nejvíce. Shlukují se zde bezdomovci a občanům vadí znečišťování města, které způsobují. Vadí jim, že si nemohou sednout na lavičky, která jsou všude po městě, případně místa k sezení na autobusových zastávkách, protože se jich do slova „štítí“. Město Uherské Hradiště si je vědomo tohoto znečišťování a v loňském roce provedlo hromadné čištění laviček. Občané města ale mají bezdomovců dost a chtějí nějaké řešení.

Obrázek 3: Diskuze na skupině města (Facebook.com, ©2018)

6.3 Pomoc lidem bez domova

6.3.1 Azylové bydlení Cusanus

V Uherském Hradišti v rámci oblastní charity funguje azylové bydlení pro osoby v nepříznivé životní situaci bez domova. Jde o poskytnutí dočasného ubytování, které obvykle nepřevyšuje 1 rok. Klienti takového azylového bydlení si hradí ubytování v částce 120,-Kč za den. Kapacita takového zařízení je 21 lůžek. Cílovou skupinou jsou ženy, muži a páry ve věku 18 až 70 let, nacházející se v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Azylové bydlení je ovšem podmíněno žádostí o poskytnutí sociální služby, potvrzením o bezinfekčnosti, ale především platným dokladem totožnosti.

(Oblastní charita Uherské Hradiště, ©2018)

6.3.2 Azylový dům sv. Vincence

Další možností pro dočasné ubytování pro osoby bez přístřeší poskytuje ve Starém Městě (sousedící město Uherského Hradiště) azylový dům sv. Vincence. Kapacita tohoto zařízení činí 30 lůžek. I zde platí podmínka pro přijetí platný doklad totožnosti, žádost o poskytnutí služeb a potvrzení o bezinfekčnosti. Cílovou skupinou jsou osoby plně soběstačné, bez základního zabezpečení a bez střechy nad hlavou, ve věku 18 až 80 let. I zde se ale dočasné ubytování platí, ovšem ceník za den není zpřístupněn.

(Oblastní charita Uherské Hradiště, ©2018)

6.3.3 Občanská poradna Uherské Hradiště

Občanská poradna poskytuje služby osobám v nepříznivé životní situaci a to formou poradenství. Pokud klient potřebuje informace ohledně bydlení, sociálních dávek, o sociálních službách, právní poradenství a jiné, může se bezplatně obrátit na tuto organizaci. Organizace poskytuje poradenství formou rad, případně vysvětlení dokumentů či zákonů v rámci osobní konzultace. Samotné vyřizování záležitostí je pak na klientech.

(Oblastní charita Uherské Hradiště, ©2018)

7 VLASTNÍ VÝZKUM

7.1 Technika sběru dat

Ve své bakalářské práci jsem využila metodu kvalitativního výzkumu – nestandardizovaného rozhovoru. Rozhovor proběhl s respondenty na základě mnou vypracovaných otázek k dané problematice.

Rozhovor obsahuje úvodní hlavičku – respondenti žádali zachovat anonymitu, proto je uvedeno smyšlené jméno typu: pan Jan, paní Jana, bez bližší specifikace. Zachování anonymity nešlo pouze v případě pana starosty města Uherské Hradiště, zde by byla anonymita bezpředmětná.

V další části rozhovoru se jednalo o obecný blok otázek k dané problematice. Tento blok zodpovídali všichni respondenti. Respondenti z městského úřadu navíc odpovídali na specifický blok otázek ohledně výkonu zaměstnání.

7.2 Výsledky

Rozhovory proběhly se 4 respondenty, 2 respondenti figurovali jako běžní občané města a 2 respondenti byli zástupci městského úřadu. Všichni respondenti jsou občané města Uherské Hradiště a to ve věku od 20-50 let. V rámci zachování anonymity, jak již bylo zmíněno, respondenti budou označeni následovně:

- Pan starosta města Uherské Hradiště – pan Blaha (zde je bezpředmětná anonymita, díky snadnému zjištění osoby)
- Paní Jana (použití smyšleného jména) – zaměstnankyně městského úřadu
- Paní Milena (použití smyšleného jména) – občan Uherského Hradiště
- Paní Věra (použití smyšleného jména) – občan Uherského Hradiště

7.3 Obecný blok otázek

V první části rozhovoru respondenti odpovídali na obecné otázky k dané problematice bezdomovectví ve městě Uherské Hradiště. Otázky byly následující:

1. Jak byste zhodnotil/a problematiku bezdomovců v UH?
2. Jaký vztah mají bezdomovci k občanům? Jsou podle Vás nebezpeční či agresivní? Jaké jsou ve městě s bezdomovci nejčastější problémy?
3. Jak se podle Vás ocitli na ulici? Co je nejčastější příčinou, proč lidé přijdou o střechu nad hlavou?

4. Jak byste Vy řešil/a problematiku bezdomovectví? Jak se tito lidé mohou opět začlenit do společnosti?
(případná změna legislativy- ať už přijetí zákona o bezdomovectví, nebo změna pravomocí městské policie, případně změna vyplácení sociálních dávek aj.)

Otázka č. 1: Jak byste zhodnotil/a problematiku bezdomovců v UH?

Respondenti uvedli, že problematika ve městě Uherské Hradiště je obdobná, jako u jiného většího města. Osob, které lze zařadit do skupiny zjevného bezdomovectví, zde není dle respondentů mnoho, počtem nelze vyjádřit přesně, jedná se o několik málo osob. Dle respondentů i přes nevelký počet osob bez domova- bezdomovců, je tato problematika tíživá. Lidé se cítí nepříjemně, bojí se takových osob (zvláště pokud jsou v podnapilém stavu) a těmto osobám se raději vyhýbají.

Dle pana Blahy: „...pod pojmem "stálý bezdomovec" osobu bez přístřeší po celý rok (např. přebývá pod mostem v přístřešku z kartonu, nebo v nějaké opuštěné nemovitosti), tak v tomto smyslu je v Uherském Hradišti pouze několik málo osob. Daleko častěji se setkáváme s lidmi, kteří jsou bez přístřeší přechodně. V letních měsících, kdy mohou nocovat bez strachu z podchlazení volně pod širým nebem a kdy využívají bohaté nabídky kulturních akcí, které naše město nabízí, jejich počty nárazově dosahují i několika desítek osob. Ale nedovolíme si je nazvat bezdomovci v pravém slova smyslu. Jedná se ponejvíce o lidi bez snahy pracovat, závislé na alkoholu a v několika případech i na drogách.“

Paní Milena: „Myslím, že ve srovnání s jinými městy jsme na tom poměrně dobře, i přesto tato situace není nejlepší, už několikrát jsem musela procházet například kolem autobusového nádraží, nebo vlakového nádraží a hloučky bezdomovců opravdu příjemné nebyly.“

Otázka č. 2: Jaký vztah mají bezdomovci k občanům? Jsou podle Vás nebezpeční či agresivní? Jaké jsou ve městě s bezdomovci nejčastější problémy?

Respondenti většinou shodně odpovídali, že tito lidé vůči občanům nejsou agresivní. Občané města se jich ale bojí a udržují si odstup, především díky vzhledu a zápachu.

Pan Blaha: „... je největším problémem pro okolí jejich výskyt v centru města, zanedbaný zevnějšek, nízké hygienické návyky, sklony k alkoholismu apod. Tyto osoby zpravidla nebyvají nebezpečné ani agresivní, na veřejnost nejvíce působí svým zanedbaným vzhledem a nízkou hygienou, svými sklony k žebrání apod.“

Paní Jana: „Zda jsou nebezpeční - je zřejmé, že trajektorie a pojetí života těchto osob souvisí například s větší nemocností, což u některých diagnóz může samozřejmě znamenat pro zdravého člověka nebezpečí nákazy.“

Paní Milena: „Naštěstí jsem s žádným nepřišla do bližšího kontaktu ani sporu. I přesto se těmto lidem vyhýbám.“ „V žádném případě se s nimi nechci zdržovat, a jakmile někoho takového vidím, ihned odcházím. Myslím si, že někteří z nich agresivní být mohou, pokud je člověk odmítne, na druhou stranu spousta z nich se na odpor ani nezmůže díky % alkoholu v krvi.“

Paní Věra: „...Poslední dobou se scházejí v Rybárnách, kde poblíž bydlím. Co se zboural dům u Tesca, tak se přesídlili. Nejčastější problémem jsou škody na veřejném majetku.“ „jejich přítomnost mě ruší a obtěžuje. Znečišťují lavičky a obývají prostory nákupních domů nebo prostor vyhrazený dětem (např.: park bastion).“

Otázka č. 3: Jak se podle Vás ocitli na ulici? Co je nejčastější příčinou, proč lidé přijdou o střechu nad hlavou?

Na tuto otázku bylo shodně odpovězeno všemi respondenty, že nejčastější příčinou je alkohol, popřípadě návykové látky – závislost na návykových látkách, vzniklé dluhy apod. Tedy, že si za to bezdomovci mohou sami. Respondenti také odpovídali, že mnoho z bezdomovců se z ulice ani dostat nechce.

Paní Milena: „Myslím, že dluhy, závislost na alkoholu a návykových látkách a pokud nemají žádné příbuzné, kteří by jim pomohli, stát se bezdomovcem je velmi snadné.“

Pan Blaha: „...nejčastěji je to ztráta zaměstnání, rozvrat rodiny, sklony k závislostem, neschopnost řešit osobní problémy.“

Otázka č. 4: Jak byste Vy řešil/a problematiku bezdomovectví? Jak se tito lidé mohou opět začlenit do společnosti? (případná změna legislativy- at' už přijetí zákona o bezdomovectví, nebo změna pravomocí městské policie, případně změna vyplácení sociálních dávek aj.)

Respondenti by danou problematiku řešili různě, at' už zbudování centra pro osoby v nepříznivé životní situaci, případně změna nastavení důchodového a dávkového systému nebo úprava kompetencí městské policie, která nejčastěji řeší problematiku bezdomovectví v ulicích města.

Pan Blaha: „*Problematiku osob bez přístřeší a jiných problémových osob, mám na stole skutečně denně. Věc prakticky neustále řešíme spolu s městskou policií a dalšími složkami města. Aktuálně mají strážníci přímo ode mne jasné instrukce ještě více zesílit snahu o řešení všech jevů souvisejících s bezdomovectvím. Naší snahou je vytvořit takové podmínky, aby pro osoby bez přístřeší byl pobyt ve městě byl co možná nejméně výhodný. Bohužel stále dokola musím opakovat, že máme současnou nedostatečnou legislativou velmi svázané ruce.*“

Paní Milena: „*Asi bych navrhla městu, aby v okrajových částech města zbudovalo nějaké centrum, kde by se těmto lidem dalo pomáhat, otázkou zůstává, kolik z nich tu pomoc chce, ale rozhodně bych v UH nechtěla vidět bezdomovce, už kvůli bezpečí. Rozhodně bych nechtěla, aby takové centrum bylo někde v centru, protože si myslím, že česká hlava je natolik vymyšlivá, že někteří by toto centrum jen zneužívali a vedlo by to jen k navýšení počtu těchto lidí v centru, což by jistě nebylo přínosem. Kompetence policie bych rozšířila, aby mohli případné nebezpečné bezdomovce odvézt mimo město do takovýchto center. Centrum by fungovalo něco jako nápravné opatření a poskytování přístřeší v jednom. Část by byla nápravná, část pomocná.*“

Paní Věra: „*... změna pravomocí městské policie, upravit podmínky vyplácení peněz, které propijí.*“

7.4 Specifický blok otázek

Tento blok odpovídali pouze pracovníci městského úřadu s cílem porovnat názor běžného občana a názor z pohledu výkonu zaměstnání.

Otázky byly pouze dvě a to následující:

1. Setkáváte se často s touto problematikou v rámci řešení problémů města?
2. Z pohledu vaší profese, jak se město snaží o snížení počtu bezdomovců?

Otázka č. 1: Setkáváte se často s touto problematikou v rámci řešení problémů města?

Problematika bezdomovectví je dle respondentů neustále řešena v rámci městského úřadu. Respondenti se shodují, že se nejedná o problém pouze města Uherské Hradiště, ale že jde o problém - fenomén celé společnosti.

Pan Blaha: „*Problematika bezdomovectví je velmi často řešena na všech úrovních města a je velmi citlivě vnímána ze strany veřejnosti. Týká se všech větších měst a není reálné v dohledné době předpokládat naprostou eliminaci tohoto fenoménu, nicméně alespoň cestou zřízení Azylového domu mohou být tyto osoby včas podchyceny, motivovány a také (zdravotně, hygienicky) udržovány v přiměřeném stavu.*“

Otázka č. 2: Z pohledu vaší profese, jak se město snaží o snížení počtu bezdomovců?

Respondenti z městského úřadu se shodují, že město se neustále snaží bojovat proti bezdomovectví a to různými formami. Zástupci města si jsou ale vědomi toho, že se jedná o běh na „dlouhou trať.“

Paní Jana: „*Zajištěním adekvátních a dostupných sociálních služeb, bydlením pro příjmově vymezené osoby, prací sociálních pracovníků v terénu, spoluprací v rámci jiných profesí a agend, eliminováním rizikových faktorů.*“

Pan Blaha: „*Město Uherské Hradiště považuje otázku bezdomovectví a drogově závislých za velmi důležitou a dlouhodobě na ní pracuje.*“ „*Těmto skupinám se intenzivně věnuje odbor sociálních služeb, jejichž cílem je dopad na okolní společnost minimalizovat, co nejvíce to jde. Pracovnice působí jak přímo v terénu, tak těmto osobám pomáhají při vyřizování dokladů, se zajištěním ubytování, výplatách dávek hmotné nouze nebo jiných příjmů, na které mohou mít nárok. Hledají společně také cesty, jak řešit zadluženost, hledají prostor pro spolupráci s rodinou a podobně.*“ „*Tyto rizikové skupiny a místa jejich častého výskytu také pravidelně a několikrát denně monitoruje Městská policie a v případě protiprávního jednání těchto osob také podle zákona konají. Dalšími aktivitami směrem k těmto osobám je třeba charitní šatník, přímé poskytování sociálních služeb, zejména v azylových domech a v kontaktním centru, preventivně v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež, pro zadlužené osoby v poradně. Město podporuje adekvátní služby i finančně, prostřednictvím Fondu sociální pomoci a prevence.*“

7.5 Shrnutí

Z rozhovorů vyplývá, že obyvatelé města Uherské Hradiště, vidí problematiku bezdomovectví jako závažný problém. Respondenti vnímají, že počet lidí bez domova není velký, přesto se zde takové osoby nachází a obyvatelé se těchto osob bojí a snaží se takovým osobám vyhýbat. V rámci soužití ve městě, lidé vnímají bezdomovce jako obtěžující element, který znečišťuje veřejný majetek a svým zjevem a chováním odpuzuje ostatní obyvatele.

Především kvůli svým dětem se těchto osob bojí, bezdomovci se často vyskytují v blízkosti centra města, v parku nebo na sídlištích, kde se samozřejmě mnoho dětí nachází.

Názor obyvatel, nejen města Uherské Hradiště, že se do této situace lidé bez domova dostali sami, převládá i zde. Podle obyvatel města- respondentů, je hlavní příčinou obvykle zadluženost, závislost na alkoholu, či ztráta zaměstnání.

Lidé často mají za to, že se z ulice bezdomovci ani dostat nechtějí, že jim způsob takového života vyhovuje.

Respondenti by řešili takovou problematiku především úpravou pravomocí městské policie, kdy možnost zakročit proti bezdomovcům by měla být větší. Dalším možným řešením dle respondentů, je úprava legislativy nebo zřízení speciálního centra, kde by se takovým lidem dostalo pomoci, ale tyto osoby by museli projevit i jakousi snahu se z ulice dostat.

8 NÁVRHY OPATŘENÍ KE SNÍŽENÍ SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ VE MĚSTĚ UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Ze současného stavu bezdomovectví, nejen ve městě Uherské Hradiště, vyplývají nedostatky. Následující kapitola se zaměří na možné návrhy opatření, které mohou vést ke snížení této problematiky. Jedná se především o zjevný druh bezdomovectví, neboť tyto osoby obtěžují občany nejvíce a je třeba takovým osobám pomoci z ulice.

Návrh opatření č. 1: Změna legislativy

Případná změna legislativy, by se měla zaměřit na samotné definování pojmu „bezdomovec.“ V České republice chybí zákon o bezdomovectví, kde by mimo jiné bylo, jak bezdomovectví předcházet, jak proti němu bojovat a jak takovým osobám účinně pomoci.

Další změna legislativy by měla nastat v řízení o přestupcích. Přestupky by se při opakování měly proměnit v trestné činy. Při drobných krádežích by pak hranice 5tis. Kč nebyla důležitá. Bezdomovci většinou páchají drobné krádeže, ale obvykle se nejedná o trestný čin. Systém by měl být přísnější k recidivě.

Změna legislativy by se měla dotknout i pravomocí městské policie v rámci výkonu služby. V momentální situaci mohou bezdomovce, pokud je v podnapilém stavu, odvést na záchytnou stanici, nebo vykázat z místa. Lidé bez domova se ale pouze přesunují jinam. Udělování pokut je zde bezpředmětné, takové osoby bez příjmu tyto pokuty stejně neplatí. Nadále tak obývají místa, kde si hrají děti, autobusové zastávky či lavičky v centru města.

Návrh opatření č. 2: Informovat veřejnost

Široká veřejnost je téměř neinformována o bezdomovectví a o tom, jak snadné je dostat se na ulici. Povědomí o této problematice by měla být větší a lidé by měli být dostatečně finančně gramotní, aby se nedostávali do dluhů a do nepříznivé životní situace.

Být informovaný by měla být část jakési prevence proti bezdomovectví. Veřejnost se o problematiku bezdomovectví nezajímá a příčiny bezdomovectví vidí v tom, že si za to lidé mohou sami. Ne vždy tomu tak ale je, je potřeba změnit pohled veřejnosti na osoby bez domova. Kdyby byli lidé více informováni o příčinách bezdomovectví, nebránili by se poskytnout práci takovým lidem. Alespoň těm, kteří by o to stáli.

Návrh opatření č. 3: Přehled o počtech bezdomovců

Problémové je i samotné vyčíslení osob bez domova. Porovnat v čase počty osob, které řadíme do typu zjevné bezdomovectví je skoro nemožné. Vývoj počtu těchto osob v čase není přesný a nelze ani určit zda těchto osob ubývá či přibývá. Není proto možné zjistit, zda po poskytnutí pomoci tato pomoc byla užitečná a podařilo se reintegrovat osobu bez domova zpět do společnosti. Chybí jakékoliv údaje o počtech bezdomovců. Již řadu let neprobíhá celorepublikové sčítání osob natož lidí bez domova. Sčítání bezdomovců by mělo být celorepublikové, nejen v rámci obcí a krajů. Je zapotřebí znát jasná čísla.

Zlepšení přehledu o takových osobách bez domova souvisí také s individuálním přístupem ke každé osobě. Každý bezdomovec se do nepříznivé životní situace dostal z jiného důvodu, sociální pracovníci by se měli snažit k nim individuálně přistupovat a pomoci. Každý bezdomovec předtím, než skončil na ulici, musel pracovat, živit se něčím nebo být něčím alespoň vyučen. Pokud by zde byla snaha jak ze strany jejich, tak ze strany společnosti, je zde možnost, že by se vrátili do běžného života.

Způsob pomoci konkrétní osobě pak může pomoci reintegrovat osobu jinou s podobným příběhem. Nelze používat nějaký hromadný způsob pomoci, když příběhy jsou jiné.

Návrh opatření č. 4: Úprava vyplácení sociálních dávek

V současné době jsou dávky pro sociálně slabé občany vypláceny měsíčně. To pro bezdomovce znamená částku, kterou nejčastěji propijí najednou, a nic jim nezůstane. Úprava sociálních dávek- resp. výplaty sociálních dávek by spočívala v častějším opakování. Pro bezdomovce by to znamenalo menší částky, které by utratili za jídlo nebo ubytování v azylovém domě a na alkohol by jim nezbylo.

U osob, které jsou potencionálními bezdomovci, by to znamenalo častější příjem alespoň na základní potraviny.

Návrh opatření č. 5: Nabídka obecně prospěšných prací

Lidem bez domova, kteří se aktivně snaží hledat práci, by město mohlo poskytnout nabídku obecně prospěšných prací. Zaměstnavatelé obvykle i přes možnou snahu některých jedinců si práci najít, tuto možnost neposkytnou. Město využívá služeb obecně prospěšných prací v rámci probační a mediační služby. Tuto nabídku by mohlo rozšířit i o osoby bez domova. Úklid města a veřejného prostranství je opakující se záležitost, která je neustále

zapotřebí. Těmto lidem by město mohlo poskytnout menší úplatu, aby se bezdomovci snáze reintegrovali zpět do pracovního procesu a naučili se opět pracovnímu režimu.

8.1 Ekonomické zhodnocení

Návrhy jsou především nízkonákladové. Nejedná se o vybudování center ani azylových domů, které by znamenaly velkou finanční investici. Dle mého názoru kapacita již fungujících center ve městě, je dostačující.

Zaměřila jsem se především na úpravu legislativy, neboť toto vidím jako problém. V české legislativě například chybí zákon upravující problematiku bezdomovectví. Ekonomická stránka takového návrhu není nijak finančně náročná. Stejně tak jako úprava legislativy ohledně pravomocí městské policie či změna přestupkového zákona. Tento návrh ale není v rámci kompetencí obce, je zapotřebí zákonodárců, aby se touto problematikou zabývali.

Ekonomické zhodnocení týkající se prevence a zlepšení informovanosti veřejnosti, nelze jednoznačně vyčíslit. Lidé mohou být informováni různými způsoby. Záleží na tom, kdo tuto osvětu bude provádět. Snižování bezdomovectví by nemělo být na obcích, ale na státě jako celku. Nejedná se o problém obcí ale celé společnosti, v každém větším městě řeší tuto problematiku bezdomovectví. Proto by se i finančně měl podílet státní rozpočet.

Ekonomicky náročnější je návrh opatření ohledně evidence osob bez domova. Jelikož toto opatření spojuje individuální přístup ke každé osobě, je zapotřebí dostatek osob sociálních pracovníků a terénních pracovníků. Náklady by zde tedy byly především na zaplacení práce takových osob. Jelikož se jedná o státní instituci, náklady na pracovníky by byly hrazeny ze státního rozpočtu. Obce by neměly být zatěžovány financováním této problematiky. Měl by se ve větší míře podílet právě stát, neboť není v možnostech obce tuto problematiku samostatně vyřešit. Možnosti financování nabízí i Evropský sociální fond, v rámci OP Zaměstnanost, který se zaměřuje na financování projektů právě v oblasti sociálního začleňování.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo upozornit na závažnou problematiku sociálně patologických jevů, konkrétně jevu bezdomovectví. Tento problém je v celé společnosti rozsáhlý a chybí účinný boj proti němu. Práce byla zaměřena na vysvětlení jevu bezdomovectví a na navržení možných způsobů řešení.

Osob, které se dostanou do nepříznivé životní situace a skončí bez střechy nad hlavou, tíhou dluhů a jiných okolností, přibývá. Lidé jsou ale lhostejní a těmto osobám se raději vyhýbají. Je pravdou, že mnoho bezdomovců pomoc nechtějí, na nový život na ulici si zvykli a již nechtějí návrat k práci a k běžnému režimu. Ostatní občany tyto lidé ale obtěžují a mnoho lidí se jich také bojí. Tento strach ostatních obyvatel způsobuje velmi časté požívání alkoholických nápojů, kdy bezdomovci pokřikují na ostatní a také celkový zanedbaný zjev těchto osob.

Práce byla zaměřena především na zjevné bezdomovectví. Samozřejmě by bylo zapotřebí snažit se odstranit všechny druhy- tedy i potencionální a skryté bezdomovectví. Tyto typy jsou ale spojeny s větší nákladovostí, především díky vyplácení sociálních dávek a jiné finanční výpomoci. Pomoc takovým osobám je tedy daleko náročnější.

Dle mého názoru chybí jakákoliv legislativní úprava bezdomovectví, samotné vymezení pojmu bezdomovec v naší právní úpravě chybí. Dále chybí úprava recidivy bezdomovců, kteří páchají drobné krádeže opakovaně. Úpravu legislativy vidím jako jeden ze způsobů řešení, aby bylo řečeno, jak tento problém řešit celorepublikově.

Je zapotřebí, aby se tímto problémem nezajímaly jen obce samotné či kraje, tuto problematiku musí řešit společnost jako celek. Už jen změna legislativy je přece v rukách zákonodárců. Je zde jakási snaha o začleňování osob zpět do společnosti, nezdá se ale úspěšná.

V rámci práce byly provedeny rozhovory s respondenty. Ti se shodli, že i když ve městě Uherské Hradiště není osob bez domova mnoho, i přes to by se tato problematika měla řešit. Návrhy řešení od respondentů obsahovaly především úpravu legislativy, případně zbudování centra pro takové osoby nebo rozšíření pravomocí městské policie, která problémy s bezdomovci řeší nejčastěji.

Problematika bezdomovectví je velmi složitá a v ideálním případě se musí řešit individuálně s každým občanem bez domova zvlášť. Příčiny bezdomovectví se liší a mnohdy nelze spojovat všechny osoby do jednoho celku.

Každý bezdomovec předtím než skončil na ulici, se musel něčím živit, něco dělat. Kdyby společnost podala pomocnou ruku, je zde možnost vrátit se do společnosti a do běžného života. Oni sami ale musejí chtít.

Chudoba je velmi závažný problém a bezdomovectví jako extrémní dopad chudoby musí být účinně řešeno. Každý se může jednou dostat do situace, kdy on sám může skončit na ulici a bude potřebovat pomoci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ARNOLDOVÁ, Anna, 2012. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 350 s. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9.
- [2] FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA, 2014. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 231 s. Psyché. ISBN 978-80-247-5046-0.
- [3] HRADECKÁ, V., HRADECKÝ, I., 1996. *Bezdomovství – extrémní vyloučení*. 1. vyd. Praha: Naděje, 107 s. ISBN 80-902292-0-4
- [4] JENCKS, Christopher, 1994. *The homeless*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 161 s. ISBN 978-0-674-40595-0.
- [5] KELLER, Jan, 2013. *Posvícení bezdomovců: úvod do sociologie domova*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 290 s. Sociologické aktuality, sv. 32. ISBN 978-80-7419-155-8.
- [6] KLIMENT, Pavel a Vít DOČEKAL, 2016. *Pohled na bezdomovství v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 122 s. Monografie. ISBN 978-80-244-5007-0.
- [7] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2004. *Společné memorandum o sociálním začleňování: [Česká republika]*. Praha. ISBN 80-86552-81-0.
- [8] POKORNÝ, Vratislav, Jana TELCOVÁ a Anton TOMKO, 2003. *Prevence sociálně patologických jevů: manuál praxe*. Vyd. 3., rozš. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 186 s. Prevence spj. ISBN 8086568040.
- [9] PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ, 2008. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 93 s. ISBN 978-80-7387-100-0.
- [10] RAVENHILL, Megan, 2008. *The culture of homelessness*. Burlington, VT: Ashgate, 298 s. ISBN 978-0-7546-7190-9.
- [11] ROBERTSON, Marjorie J., GREENBLATT, Milton, 1992. *Homelessness A National Perspective*. Boston, MA: Springer US, 376 s. ISBN 9781489906793.
- [12] SEKOT, Aleš, 2006. *Sociologie v kostce*. 3., rozš. vyd. Brno: Paido, 258 s. ISBN 80-7315-126-X.

- [13] SMITH, Robert C., 2017. *Society and Social Pathology: A Framework for Progress*. 1st. ed. Switzerland: Springer International Publishing. 378 s. ISBN 978-3-319-50324-0.
- [14] ŠTĚCHOVÁ, Markéta a Marina LUPTÁKOVÁ, KOPOLDOVÁ, Bedřiška, ed., 2008. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie: závěrečná zpráva. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci)*. ISBN 978-80-7338-069-4.
- [15] VÁGNEROVÁ, Marie, Ladislav CSĚMY a Jakub MAREK, 2013. *Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí*. 1.vyd. Praha: Karolinum, 339 s. ISBN 978-80-246-2209-5.

Internetové zdroje

- [16] ABZ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. ©2005-2018. slovník-cizich-slov.abz.cz. *Pojem sociálně patologické jevy*. [online]. [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/socialne-patologicke-jevy>
- [17] AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ. © 2018. [socialni-zaclenovani.cz](http://www.socialni-zaclenovani.cz). *Co je sociální vyloučení*. [online]. [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/co-je-socialni-vylouceni>
- [18] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2018. [czso.cz](http://www.czso.cz). *Města a obce*. [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/mesta_a_obce
- [19] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2018. [czso.cz](http://www.czso.cz). *Uherské Hradiště (okres Uherské Hradiště)*. [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u=__VUZEMI__43__592005#w
- [20] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2018. [czso.cz](http://www.czso.cz). *Zlínský kraj*. [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xz/kraj>
- [21] FACEBOOK.COM. ©2018. *Co mě štve i těší v Uherském Hradišti?*. [online]. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/groups/240429426149124/>
- [22] INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. 2018. portal.mpsv.cz. *Sociální tematika*. [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc>
- [23] INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. portal.mpsv.cz. *Statistiky nezaměstnanosti*. [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

- [24] ISSUU. 2018. issuu.com. *Zpravodaj města Uherské Hradiště 10_2016*. [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: https://issuu.com/mestouh/docs/zuh_2016_10
- [25] KLINIKA ADIKTOLOGIE. ©2011. adiktologie.cz. *Prevence*. [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/377/3071/Co-je-prevence>
- [26] KURZYCZ. © 2000 – 2018. *Uherské Hradiště*. [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://regiony.kurzy.cz/okres/uherske-hradiste/mapy/>
- [27] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. 2013. mpsv.cz. *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*. [online]. [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/16156>
- [28] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. 2013. msmt.cz. *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 - 2018*. [online]. 2013 [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/28077>
- [29] NÁRODNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ. 2018. icm.cz. *Sociálně patologické jevy*. [online]. [cit. 2018-03-26]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/oblasti/socialne-patologicke-jevy>
- [30] OBLASTNÍ CHARITA UHERSKÉ HRADIŠTĚ. ©2018. uhradiste.charita.cz. *Oblastní charita Uherské Hradiště* [online]. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <http://www.uhradiste.charita.cz/kontakty/?o=oblastni-charita-uherske-hradiste#directory-detail>
- [31] PRAGULIC. ©2018. pragulic.cz. *Poznej Prahu očima lidí bez domova*. [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://pragulic.cz/>
- [32] SEZNAM. © 1996–2018. seznam.cz. *Peníze, nebo život: Miliardový byznys s chudobou dotovanou státem pokračuje. Města experimentují se sociálním bydlením, jak dovedou*. [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/miliardovy-byznys-s-chudobou-dotovanou-statem-pokracuje-mesta-experimentuji-se-socialnim-bydlenim-jak-dovedou-43778?seq-no=4&dop-ab-variant=&source=clanky-home>
- [33] UHERSKÉ HRADIŠTĚ. 2018. mesto-uh.cz. *Historie města* [online]. [cit. 2018-02-03]. Dostupné z: <http://www.mesto-uh.cz/Folders/1306-1-Historie+mesta.aspx>

- [34] UHERSKÉ HRADIŠTĚ. 2016. *Profil města Uherské Hradiště*. [online]. 2016 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: www.mesto-uh.cz/file/5252/
- [35] UHERSKÉ HRADIŠTĚ. 2018. mesto-uh.cz. *Strategický plán rozvoje města Uherské Hradiště do roku 2020*. [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.mesto-uh.cz/strategicky-plan-rozvoje-mesta>
- [36] UHERSKÉ HRADIŠTĚ. 2018. mesto-uh.cz. *Základní informace o městě*. [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.mesto-uh.cz/zakladni-informace-o-meste>
- [37] Usnesení č. 2/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>
- [38] Vyhláška č. 7/2000. ze dne 29. srpna 2000. o městské policii. In: *Uherské Hradiště* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: www.mesto-uh.cz/file/1285/download/
- [39] Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>
- [40] Zákon č. 110/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o životním a existenčním minimu. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-110>
- [41] Zákon č. 111/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o pomoci v hmotné nouzi. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-111>
- [42] Zákon č. 553/1991 Sb. ze dne 6. prosince 1991 o obecní policii. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-553?text=o+obecni+policii>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ETHOS Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení

EU Evropská unie

FEANTSA Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdomovci

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí

OP Operační program

ORP Obec s rozšířenou působností

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Identifikace osob dle ETHOS	28
Obrázek 2: Poloha města v České republice	35
Obrázek 3: Diskuze na skupině města	43

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel v letech	36
Tabulka 2: Ekonomická aktivita obyvatel- jednoduchá verze.....	36
Tabulka 3: Ekonomická aktivita obyvatel- plná verze	37
Tabulka 4: Vývoj podílu nezaměstnaných osob	37
Tabulka 5: Počet evidovaných uchazečů o zaměstnání	38
Tabulka 6: Uchazeči o zaměstnání evidovaní na ÚP k 31.12.2016.....	38

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P 1: Identifikace osob dle ETHOS

Příloha P 2: Ukázka rozhovoru

PŘÍLOHA P I: IDENTIFIKACE OSOB DLE ETHOS

ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR

1/2

Bezdomovství, sociální vyloučení spojené s absencí bydlení, je jedním z problémů, kterého se týká Strategie sociální ochrany a začleňování EU. Prevence bezdomovství a reintegrace osob bez domova jsou otázkami, které vyžadují dobrou pochopení procesů a mechanismů, které vedou do situací absence nebo ztráty domova.

FEANTSA (Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdomovci) vytvořila typologii bezdomovství a vyloučení z bydlení, nazvanou ETHOS.

Typologie ETHOS vychází z přímluvy, že pojetí domova lze chápat ve třech oblastech, jejichž absence může vést k bezdomovství. Mí domov může být chápáno jako: mít přiměřené bydlení, které máte osoba a její rodina vyžaduje

užívat (fyzická oblast); mít prostor pro vlastní soukromí s možností sociálních vztahů (sociální oblast); mít právní důvod k užívání (právní oblast). Z toho vyplývají čtyři formy vyloučení z bydlení: bez střechy, bez bytu, nejisté bydlení, nevyhovující bydlení – všechny tyto situace ukazují na absenci bydlení. ETHOS tedy člení osoby bez domova podle jejich životní situace nebo situace jejich bydlení. Tyto konceptní kategorie se dále člení na 13 operačních (právních) kategorií, v rámci realizovaného národního projektu Strategie sociální ochrany bezdomovců v ČR byl vytvořen soubor národních subkategorií. Typologie tak může být využita pro monitorování bezdomovství, pro vyřazení politik a jejich rozvoj a vyhodnocování.

Koncepční kategorie	Operační kategorie	Životní situace	Generická (druhová) definice	Národní subkategorie	*
BEZ STŘECHY	1 Osoby přecházející venku	1.1 Veřejné prostory nebo venku (na ulici)	Osoby přecházející na ulici nebo ve veřejně přístupných prostorech bez možnosti ubytování	1.1.1 Osoby spící venku (např. ulice, pod mostem, nádraží, letiště, veřejné dopravní prostředky, kantýny, jeskyně, odřevňovací stanje, garáže, příkopy, sklady a půdy domů, vraky aut)	b
	2 Osoby v nolehárně	2.1 Nolehárna	Osoby bez obvyklého bydliště, které využívají nízkoprahové nolehárny	2.1.1 Osoby v nízkoprahové nolehárně 2.1.2 Osoby sezónně užívající k přenocování prostory zařízení bez lůžek	b b
BEZ BYTU	3 Osoby v ubytovnách pro bezdomovce	3.1 Azylový dům pro bezdomovce	Osoby v azylových domech s krátkodobým ubytováním	3.1.1 Muži v azylovém domě 3.1.2 Ženy v azylovém domě 3.1.3 Rodiny s dětmi v azylovém domě 3.1.4 Úplné rodiny v azylovém domě 3.1.5 Osoby v domě na půli cesty	b b b b b
		3.2 Přechodná ubytovna	Osoby ve veřejných ubytovnách s krátkodobým ubytováním, které nemají vlastní bydlení	3.2.1 Osoby ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení) 3.2.2 Osoby v příštěti po vyřešení z bytu	b b
		3.3 Přechodně podporované ubytování	Bezdomovci v přechodném bydlení se sociální podporou	3.3.1 Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje	a
	4 Osoby v pobytových zařízeních pro ženy	4.1 Pobytové zařízení pro ženy	4.1 Ženy ubytované krátkodobě v zařízení z důvodu ohrožení domácím násilím	4.1.1 Ženy ohrožené domácím násilím pobývající na skryté adrese	a
				4.1.2 Ženy ohrožené domácím násilím pobývající v azylovém domě	a
	5 Osoby v ubytovnách pro imigranty	5.1 Přechodné bydlení (azylová zařízení pro žadatele o azyl)	Imigranti v přechodných ubytovnách z důvodu imigrace	5.1.1 Žadatelé o azyl v azylových zařízeních	a
		5.2 Ubytovny pro migrující pracovníky	Osoby v ubytovnách pro migrující pracovníky	5.2.1 Migrující pracovníci – včetně ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení)	a
	6 Osoby před opatřeními instituce	6.1 Věznice a vazební věznice	Bez možnosti bydlení po propuštění	6.1.1 Osoby před opatřeními věznic	a
		6.2 Zdravotnická zařízení	Zůstává dle z důvodu absence bydlení	6.2.1 Osoby před opatřeními zdravotnických zařízení	a
		6.3 Zařízení pro děti	Bez možnosti bydlení	6.3.1 Osoby před opatřeními dětské instituce 6.3.2 Osoby před opatřeními péčovské péče	a a
7 Účinkové dlouhodobější podpory	7.1 Pobytová péče pro starší bezdomovce	Senioři a osoby invalidní dlouhodobě ubytované v azylovém domě	7.1.1 Muži a ženy v seniorském věku nebo invalidně dlouhodobě ubytované v azylovém domě	b	
	7.2 Podporované bydlení pro bývalé bezdomovce	Dlouhodobé bydlení s podporou pro bývalé bezdomovce	7.2.1 Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje	a	

* Použité zkratky v posledním sloupci - Stupeň ohrožení: a - ohrožené osoby, b - bezdomovci

ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR

2/2

Koncepční kategorie	Operační kategorie	Životní situace	Generická (druhová) definice	Národní subkategorie	*
NEJISTÉ BYDLENÍ	8 Osoby žijící v nejistém bydlení	8.1 Přechodné bydlení u příbuzných nebo přátel	Přechodné bydlení u příbuzných nebo přátel	8.1.1 Osoby přechodně bydlící u příbuzných nebo přátel (nemají jinou možnost bydlení) 8.1.2 Osoby v podnájmu (nemají jinou možnost bydlení)	a a
		8.2 Bydlení bez právního nároku	Bydlení bez právního nároku, nezákonně obsazení budovy	8.2.1 Osoby bydlící v bytě bez právního důvodu 8.2.2 Osoby v nezákonně obsazené budově	a b
		8.3 Nezákonně obsazení pozemku	Nezákonně obsazení pozemku	8.3.1 Osoby na nezákonně obsazeném pozemku (zahradničkářská kolonie, senice)	b
	9 Osoby ohrožené vyloučením	9.1 Výpověď z nájemního bytu	Výpověď z nájemního bytu	9.1.1 Osoby, které dostaly výpověď z nájemního bytu	a
		9.2 Ztráta vlastnictví bytu	Ztráta vlastnictví bytu	9.2.1 Osoby ohrožené vyloučením z vlastního bytu	a
	10 Osoby ohrožené domácím násilím	10.1 Polícejně zaznamenané domácí násilí	Případy, kdy policie asistuje k zaplnění bezpečí oběti do svého nástří	10.1.1 Osoby ohrožené domácím násilím – policijně zaznamenané případy – oběti	a
NEVYHOVUJÍCÍ BYDLENÍ	11 Osoby žijící v provizorních a neobvyklých stavbách	11.1 Mobilní obydlí	Mobilní obydlí, které není určeno pro obytné bydlení	11.1.1 Osoby žijící v mobilním obydlí, např. minibusy, karavany, houbové (nemají jinou možnost bydlení)	a
		11.2 Neobvyklá stavba	Neobvyklé příštěřík, bouda, chlápek, barák	11.2.1 Osoby žijící v budově, která není určena k bydlení, např. osoby žijící na praroditě, v záhradních chatkách se souřadím majitelce	a
		11.3 Provizorní stavba	Provizorní stavba	11.3.1 Osoby žijící v provizorních stavbách nebo v budovách např. bez kolaudace	a
	12 Osoby žijící v nevhodném bydlení	12.1 Obydlitelné neozvyčené byty	Bydlení v objektu označeném podle národní legislativy jako nevhodné k bydlení	12.1.1 Osoby žijící v nevhodném objektu – obydlí se stalo neobvyklým k obyvatel (dříve mohlo být obyvatelné)	a
	13 Osoby žijící v přelidněném bytě	13.1 Nejvyšší národní norma definující přelidnění	Definované jako překračující nejvyšší normu podle rozměru nebo počtu místností	13.1.1 Osoby žijící v přelidněných bytech	a

* Použité zkratky v posledním sloupci - Stupeň ohrožení: a - ohrožené osoby, b - bezdomovci

FEANTSA is supported financially by the European Commission. The views expressed herein are those of the author(s) and the Commission is not responsible for any use that may be made of the information contained herein.

FEANTSA European Federation of National Associations Working with the Homeless AISBL
Fédération Européenne d'Associations Nationales Travaillant avec les Sans-Abri/AISBL

194, Chaussée de Louvain ■ 1210 Brussels ■ Belgium ■ Tel.: +32 2 538 66 69 ■ Fax: +32 2 539 41 74 ■ ethos@feantsa.org ■ www.feantsa.org

CZ

PŘÍLOHA P 2: UKÁZKA ROZHOVORU

Jméno: Stanislav Blaha

Dosažené vzdělání: VŠ

Zaměstnání: Starosta Uherské Hradiště, poslanec PČR

Obecný blok otázek

1. Jak byste zhodnotil/a problematiku bezdomovců v UH?

Pokud máte na mysli pod pojmem "stálý bezdomovec" osobu bez přístřeší po celý rok (např. přebývá pod mostem v přístřešku z kartonu, nebo v nějaké opuštěné nemovitosti), tak v tomto smyslu je v Uherském Hradišti pouze několik málo osob. Daleko častěji se setkáváme s lidmi, kteří jsou bez přístřeší přechodně. V letních měsících, kdy mohou nocovat bez strachu z podchlazení volně pod širým nebem a kdy využívají bohaté nabídky kulturních akcí, které naše město nabízí, jejich počty nárazově dosahují i několika desítek osob. Ale nedovolíme si je nazvat bezdomovci v pravém slova smyslu. Jedná se ponejvíce o lidi bez snahy pracovat, závislé na alkoholu a v několika případech i na drogách. Pokud dojde k propadu teplot pod nulu, odchází zpět k rodičům, rodinným příslušníkům či jinam, tzv. pod střechu. Skutečných bezdomovců je v Uherském Hradišti pouze několik.

2. Jaký vztah mají bezdomovci k občanům? Jsou podle Vás nebezpeční či agresivní?
Jaké jsou ve městě s bezdomovci nejčastější problémy?

Výtržnictví a rušení nočního klidu sice patří k nejčastějším přestupkům proti předpisům města, ale v žádném případě se za hlavní zdroj těchto jevů nedají označit osoby bez přístřeší či žijící na okraji společnosti. U těch je největším problémem pro okolí jejich výskyt v centru města, zanedbaný zevnějšek, nízké hygienické návyky, sklony k alkoholismu apod. Tyto osoby zpravidla nebývají nebezpečné ani agresivní, na veřejnost nejvíce působí svým zanedbaným vzhledem a nízkou hygienou, svými sklony k žebrání apod.

3. Jak se podle Vás ocitli na ulici? Co je nejčastější příčinou, proč lidé přijdou o střechu nad hlavou?

Příčin, které vedou ke ztrátě přístřeší a životu na okraji společnosti je velmi široká škála, nejčastěji je to ztráta zaměstnání, rozvrat rodiny, sklony k závislostem, neschopnost osobní problémy.

4. Jak byste Vy řešil/a problematiku bezdomovectví? Jak se tito lidé mohou opět začlenit do společnosti?
(případná změna legislativy- ať už přijetí zákona o bezdomovectví, nebo změna pravomocí městské policie, případně jiné návrhy)

Problematiku osob bez přístřeší a jiných problémových osob, mám na stole skutečně denně. Věc prakticky neustále řešíme spolu s městskou policií a dalšími složkami města. Aktuálně mají strážníci přímo ode mne jasné instrukce ještě více zesílit snahu o řešení všech jevů souvisejících s bezdomovectvím. Naší snahou je vytvořit takové podmínky, aby pro osoby bez přístřeší byl pobyt ve městě byl co možná nejméně výhodný. Bohužel stále dokola musím opakovat, že máme současnou nedostatečnou legislativou velmi svázané ruce.

Specifický blok otázek- městský úřad

1. Setkáváte se často s touto problematikou v rámci řešení problémů města?

Problematika bezdomovectví je velmi často řešena na všech úrovních města a je velmi citlivě vnímána ze strany veřejnosti. Týká se všech větších měst a není reálné v dohledné době předpokládat naprostou eliminaci tohoto fenoménu, nicméně alespoň cestou zřízení Azylového domu mohou být tyto osoby včas podchyceny, motivovány a také (zdravotně, hygienicky) udržovány v přiměřeném stavu.

2. Z pohledu vaší profese, jak se město snaží o snížení počtu bezdomovců?

Město Uherské Hradiště považuje otázku bezdomovectví a drogově závislých za velmi důležitou a dlouhodobě na ní pracuje. Nebudu však zastírat, že se jedná o běh na dlouhou trať. Konkrétní aktivity mají několik rovin. Těmto skupinám se intenzivně věnuje odbor sociálních služeb, jejichž cílem je dopad na okolní společnost minimalizovat, co nejvíce to

jde. Pracovnice působí jak přímo v terénu, tak těmto osobám pomáhají při vyřizování dokladů, se zajištěním ubytování, výplatách dávek hmotné nouze nebo jiných příjmů, na které mohou mít nárok. Hledají společně také cesty, jak řešit zadluženost, hledají prostor pro spolupráci s rodinou a podobně. Jde tedy o široké spektrum aktivit, avšak výsledek vždy záleží na míře ochoty dotčené osoby spolupracovat. Pokud jde o drogově závislé, zde město spolupracuje navíc s nestátní neziskovou organizací, kterou je Společnost Podané ruce. Ta poskytuje osobám závislým na návykových látkách poradenství a asistenci, poskytuje jim hygienickou pomoc (sprchu, ošacení). Také poskytuje tzv. služby vedoucí k minimalizaci škod (výměnný program injekčních setů a dalšího zdravotnického materiálu, testování na HCV a HIV, zajištění zdravotnického ošetření). Cílem je nejenom pomoci drogově závislým, ale také minimalizovat negativní dopad na ostatní občany města a přílehlého okolí. Tyto rizikové skupiny a místa jejich častého výskytu také pravidelně a několikrát denně monitoruje Městská policie a v případě protiprávního jednání těchto osob také podle zákona konají. Dalšími aktivitami směrem k těmto osobám je třeba charitní šatník, přímé poskytování sociálních služeb, zejména v azylových domech a v kontaktním centru, preventivně v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež, pro zadlužené osoby v poradně. Město podporuje adekvátní služby i finančně, prostřednictvím Fondu sociální pomoci a prevence.

Preventivně odbor sociálních služeb spolupracuje s odborem správy majetku města, který avizuje možnou ztrátu bydlení, s úřadem práce, jenž má informace o lidech bydlících na ubytovnách. Lze tedy přiměřeně a včas řešit riziko úplné ztráty bydlení.

Velmi dobře vnímám, že přítomnost drogově závislých a bezdomovců na veřejných místech je pro občany obtěžující. Také proto aktivně pracujeme na vzniku nízkoprahového denního centra, které bude zajišťovat zejména možnost pravidelné a častější hygieny a výměny ošacení osob na ulici a bude usnadňovat terénní práci včetně prevence. Tím se město zařazuje do standardu mezi městy srovnatelné kategorie. Na druhou stranu, my nemůžeme osoby bez přístřeší k ničemu nutit. Tyto osoby jsou dnes a denně kontaktovány jak ze strany Městské policie Uherské Hradiště, tak i zaměstnanců Odboru sociálních služeb městského úřadu, jsou poučeny o veškerých možnostech, které se jim ve městě naskýtají, aby se kvalita jejich aktuálního života zlepšila nebo alespoň neměla sestupnou tendenci, ale odezva z jejich strany je velmi slabá.

Bezdomovectví je mimořádně tíživý sociální fenomén, ovšem jak již jsem uvedl výše, počet osob bez domova ve městě se minimálně znásobuje s nárůstem kulturních akcí ve městě. K bezdomovcům se pak přidávají drogově závislé osoby a lidé pohybující se z různých příčin na okraji společnosti. Strážníci městské policie řeší vykazování těchto osob z různých koutů města několikrát denně. Udělují blokové pokuty za znečišťování veřejného prostranství, veřejné pohoršení a přestupky proti majetku. Dennodenně je některá z těchto osob převážena z důvodu své opilosti na protialkoholní záchytnou stanici do Kroměříže. Těmto osobám naprosto jedno, jestli je strážníci vykážou z jednoho místa. Přesunou se jednoduše jinam. Když ale nedělají nic protiprávního, nebo někoho nepohoršují, nemohou s nimi ani strážníci dělat vůbec nic. Za sezení na lavičce nelze postihnout nikoho. Také na sociálních sítích se nářky lidí a jejich zkušenosti s bezdomovci a osobami na okraji společnosti objevují čím dál častěji. Pojmenovat problém umí kdekdo, ale reálná pomoc se přirozeně očekává od úřadů. Ty ale mají značně svázané ruce. Nicméně pro to, aby byl v našem městě zachován veřejný pořádek a čistota a aby se tady naši občané cítili bezpečně, děláme co je v našich silách.